Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

# Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

3 апрель, чоршанба, 1996 йил
Сотувда эркин нархда. № 65 (1318)

• *Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисида*

## ЭЛ СОҒЛИҒИНИ ЎЙЛАБ

***Республика раҳбарияти аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш ишига алоҳида эътибор бераётир. Ўзбекистонда биринчилар қатори таъсис этилган орден «Соғлом авлод учун» деб аталганлиги ва нуфузли хайрия жамғармаси ҳам шундай деб юритилишининг ўзиёқ фикримизнинг далилидир. 2 апрель куни Олий Мажлис Меҳнат ва аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш қўмитасида бўлиб ўтган мажлис ҳам ана шу муҳим масалага бағишланди.***

Мажлисни қўмита раиси Г.Йўлдошева олиб борди. Унда соғлиқни сақлаш ишини ривожлантириш концепцияси асосида яратилаётган «Аҳоли соғлиғини сақлаш тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси муҳокама этилди. Бу хусусда республика соғлиқни сақлаш вазири Ш.И.Каримов ахборот берди.

Олий Мажлис қўмиталарининг раислари, депутатлар, манфаатдор вазирликлар, идоралар ва бир қанча жамоат ташкилотларининг вакиллари ҳамда етакчи мутахассислари иштирокида ушбу ҳужжат хусусида атрофлича фикрлашиб олинди. Бўлажак қонун пишиқ ва пухта тайёрланиши учун ҳамда амалда таъсирчан ишлаши учун соғлиқни сақлашга оид яна бир қатор қонун лойиҳаларини ишлаб чиқиш зарурлиги бир овоздан таъкидланди.

Мажлисда лойиҳа юзасидан билдирилган таклифлар асосида ушбу ҳужжат устида ишлашни давом эттириш ва тегишли янги қонун лойиҳаларини тайёрлашга киришиш зарур деган хулоса билдирилди.

Мажлис ишида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Раисининг ўринбосари Б.Бугров, Бош вазир ўринбосари Д.Ғуломова, Ўзбекистон Республикаси Президентининг Олий Мажлисдаги вакили Ҳ.Абдураимов иштирок этдилар.

## МИНТАҚАВИЙ СЕМИНАР-КЕНГАШ

***Нукусда Хоразм вилояти ва Қорақалпоғистон Республикаси прокуратура, адлия, суд идоралари ходимларининг минтақавий семинар-кенгаши бўлди.***

Унда Президент Ислом Каримов Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 29 февралдаги мажлисида ва халқ депутатлари Хоразм вилоят Кенгаши сессиясида сўзлаган нутқларида ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари ходимлари олдига қўйган вазифалар муҳокама этилди. Кенгашда, шунингдек, Ўзбекистон Республикасининг янги Меҳнат кодексини ҳаётга татбиқ этиш билан боғлиқ масалалар ҳам кўриб чиқилди.

Семинар-кенгаш иштирокчилари Россия Федерацияси Давлат Думасининг собиқ Иттифоқни тиклаш тўғрисидаги қарорига муносабат билдириб, давлатимиз раҳбари Ислом Каримов Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги — ЎзА мухбирининг бу борадаги саволларига жавобларида баён этилган фикрларни қизғин қўллаб-қувватлаётганликларини билдирдилар.

Қорақалпоғистон Жўқорғи Кенгеси Раиси У. Аширбековсеминар-кенгашда нутқ сўзлади.

(ЎзА).

*Фориш туманидаги Мусоқул Оролов номли ширкатлар уюшмасида тоғ ўзанининг паст-баландини яхши биладиган, сурув-сурув қўй-қўзилардан семиз гўшт ва қимматбаҳо қоракўл етиштириш ҳадисини олган чўпонлар жуда кўп. Эсиргап Қўлдошев ана шундай ўз касбининг усталаридан бири. У 48 йилдирки ота касбини эъзозлаб келаётир. Унинг бу йилги ниятлари янада хайрли, отаридаги беш юз бошдан ошиқ совлиқнинг ҳар юз бошидан 120 тадан қўзи олмоқчи.*

*— Яхши ният ярим давлат, — дейди, кулимсираб Эсиргап ака.*

**Нурмамат АЛМУРОДОВ тасвири.**

## ҲУҚУҚ-ТАРТИБОТ ХОДИМЛАРИ ФИКР АЛМАШИШДИ

***Қаршида Самарқанд, Навоий, Бухоро, Сурхондарё, Қашқадарё ҳуқуқ-тартибот идоралари ходимларининг минтақавий семинар-кенгаши бўлди. Уни Қашқадарё вилояти ҳокими О. Пармонов бошқарди.***

Кенгашда мамлакатимизнинг шу йил 1 апрелидан амалга киритилаётган янги Меҳнат кодексини ҳаётга татбиқ этиш, тарғиб-ташвиқ қилиш, аҳоли ўртасида кенг тушунтириш юзасидан фикр алмашилди.

## МУЛКДОРЛАР ТАБАҚАСИНИ ШАКЛЛАНТИРИШГА БАҒИШЛАНДИ

***Нукусда Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитасининг ташаббуси билан уч кунлик семинар-кенгаш ўтказилди. Унда республикамиз барча вилоятлари давлат мулки қўмиталари вакиллари мамлакатимизда мулкдорлар табақасини шакллантириш муаммолари хусусида фикр алмашдилар.***

Мулкдорлар табақасини шакллантириш иқтисодиётни ривожлантиришда, маҳсулот етиштиришни кўпайтиришда, бозорни зарур моллар билан тўлдиришда муҳим ўрин эгаллаши таъкидланди.

Кенгаш қатнашчилари Қорақалпоғистон туманларида бўлиб, контрактация шартномалари самарадорлигини ошириш бўйича суҳбатлар ўтказдилар.

## СТАТИСТИКА ТИЗИМИ ТАКОМИЛЛАШАДИ

***Қашқадарё, Бухоро, Сурхондарё вилоятлари истиқболни белгилаш ва статистика тизими вакилларининг Қарши шаҳрида бўлиб ўтган семинар-кенгаши статистика ва консалтинг хизмати марказлари фаолиятини такомиллаштиришга бағишланди.***

Унда юритиладиган ҳисоб-китоб ишлари самарадорлигини таъминлаш масалаларига алоҳида эътибор берилди.

(ЎзА).

## ОЛТИН БУ ВОДИЙЛАР — ЖОН ЎЗБЕКИСТОН!

**ТАНДИРДАН ЯНГИ «УЗИЛГАН» ХАБАРЛАР**

### «ЎЗБЕКТУРИЗМ» — БЕРЛИН БИРЖАСИДА

***Берлинда халқаро туризм биржаси бўлиб ўтди. Унда дунёдаги 170 та мамлакат қатнашди.***

Биржа павильонларидан республикамизнинг «Ўзбектуризм» миллий компаниясининг 25 та туристик ташкилоти муносиб ўрин олганлиги қувончли ҳолдир. Шулардан саккизтаси вилоятлардаги сайёҳлик муассасасидир. Улар ўзларининг 4 мингдан зиёд реклама маҳсулотларини намойиш қилдилар.

### САМАРҚАНД ЧОЙИ — ҲИНД ҚУТИЧАЛАРИДА

***Самарқанд чой фабрикасида Ҳиндистондан келтирилган янги дастгоҳлар ярим йил ичида ўрнатилиб, ишлашга шай қилиб қўйилди.***

Айни чоғда йилига 30 минг тонна чойни сифатли қутичаларга жойлаштириш қурбига эга 26 та ускуна охирги синовлардан ўтказилмоқда.

### ТЕАТР — «ЎЗДЭУАВТО»ДА

***Андижон драма театри вилоят, шаҳар ва қишлоқларда ўз асарларини намойиш қила бошлади.***

Жамоа ўзининг биринчи томошаларини Асака шаҳридаги «ЎзДЭУавто» Ўзбекистон — Жанубий Корея қўшма корхонасида кўрсатди.

### СУРХОНДАРЁ БЎЙЛАБ ЁЙИЛЯПТИ

***Нурали Боймуратов номли жамоа хўжалигининг таъмирлаш бригадаларида эҳтиёт қисм, электр энергияси ва ёнилғи материалларини сарфлаш бўйича ҳисоб-китобни ҳар соатда олиб бориш йўлга қўйилди.***

Натижада техникани кўкламги экин-тикинга тайёрлашда кетган хомашё материаллари учдан бирга қисқарди.

Айни чоғда бу жамоадаги иш тажрибаси билан Сурхондарё вилоятининг бошқа кўплаб қишлоқ хўжалик корхоналари ҳам қизиқмоқда.

### ТАДБИРКОР ПУЛИГА ҚУРИЛДИ

***Бухоро вилояти Пешку туманининг «Пахтаобод» жамоа хўжалигида маҳаллий ишбилармон М. Бозоровнинг пулига қурилган бозор ишга тушди.***

Унинг очилиш маросимида аҳоли олдида таниқли полвон Х. Ҳамроев ва унинг фарзандлари Алибек ҳамда Жўрабеклар ўз маҳоратларини намойиш қилдилар.

Тумандаги «Навоий» жамоа хўжалиги ҳам ўз бозорига эга бўлди. Бу ерда дўконлар қурилган бўлиб, яқин келажакда маиший хизмат нуқталари бунёд этилиши мўлжалланмоқда.

### УЧ ЧАҚАЛОҚ

***Термиз туманидаги «Намуна» жамоа хўжалигида истиқомат қилувчи Обидовлар оиласида бирваракайига уч чақалоқ дунёга келди.***

Уй бекаси Насиба Обидованинг фарзандлари беш нафарга етди.

**Ғулом ЮСУПОВ,**
**«Халқ сўзи» мухбири.**

• *Қимматли қоғозлар*

## ҚИСҚА МУДДАТЛИ ДАВЛАТ ОБЛИГАЦИЯЛАРИ ИШГА ТУШДИ

***28 март куни Ўзбекистон Республикаси валюта биржасида дастлабки чиқарилган бир миллиард сўмлик қисқа муддатли давлат облигациялари (ҚМДО)ни жойлаштириш юзасидан кимошди савдоси бўлиб ўтди.***

Молия вазирлиги бу йил жами 4 миллиард сўмлик шундай облигациялар чиқаришни мўлжалламоқда. Кимошди савдосига номинал қиймати минг сўм бўлган бир миллион облигация қўйилди. Уларнинг муомалада бўлиш муддати уч ой.

Марказий банк корхона, ташкилот маблағлари, шунингдек, ўз маблағи ҳисобидан қисқа муддатли давлат облигацияларини сотиб олиш юзасидан дилерлик вазифасини ўтовчи 14 та тижорат банки билан шартнома тузди. Молия вазирлиги бу банкка катта миқдорда сертификат ёзиб берди.

Бозор муносабатлари тақозоси билан акция, сертификат, дивидент каби янги-янги тушунчалар ҳаётимизга тобора шиддат билан кириб келмоқда. Тўғри, облигация сўзи бу рўйхатга кирмайди. Аммо собиқ Иттифоқ ҳудудида бирор киши топилмаса керакки, уч фоизли заёмнинг шалдироқ облигациясини қўли билан ушлаб кўрмаган бўлсин. Лекин ҚМДОни қўл билан ушлашнинг иложи йўқ. У қоғозсиз, яъни депозиторий компьютерлари электрон узатгичларига ёзилган ҳолда чиқарилган. Ўзбекистон Республикаси валюта биржаси шундай компьютерларга эга.

Қисқа муддатли давлат облигацияларининг дастлабки эмиссиясини муомалага чиқаришга бағишланган брифингда молия вазирининг ўринбосари Абдулла Абдуқодиров бу воқеани Ўзбекистонда қимматли қоғозлар бозорини ривожлантиришнинг янгича йўналиши, дея таърифлади. Давлатимизда инфляциянинг пасайиши билан, деди у, қимматли қоғозлар бозорига сармояларни самарали ишлатиш учун йўлланма бериш имкони туғилди.

Қисқа муддатли давлат облигацияларини муомалага чиқариш учун тайёргарлик кўришга икки йил вақт керак бўлди. Бу давлат қимматли қоғозларини муомалага чиқаришнинг бугун йўлга қўйилган механизми нақадар мураккаб ва кўпқиррали эканлигидан далолат беради. Махсус тайёргарлиги бўлмаган кишилар учун бу янгиликни идрок этиш қийин эканлиги тушунарли. ҚМДОнинг амал қилиш механизми тушунарли бўлиши учун жўн мисол келтирамиз: айтайлик, менга 800 сўм пул зарур бўлиб қолди, бироқ бунча пулим йўқ. Хўш, нима қилишим керак? Бирор танишимдан қарзга оламан ва уч ойдан кечикмай қайтаришни ваъда қиламан. Аммо, қайтарганда 800 сўм эмас, балки 1000 сўм ёки унданам кўпроқ қилиб бераман.

Бугун давлат молия тизимида ана шундай механизм ҳаракатга келтирилган. Фақат фарқи шундаки, қисқа муддатли давлат облигациялари ҳукуматнинг ҳамма активлари билан таъминланган. Агар хусусий ҳаётда менга қарз берган танишим келишилган вақт ўтгунча, сабр-тоқат билан кутса, қисқа муддатли давлат облигацияси муомала бозори янада инсонпарварроқ. Юридик шахслар томонидан сотиб олинган облигацияларни (ҚМДО дастлабки босқичда кўпроқ юридик шахслар ўртасида тарқатилади) исталган вақтда банк-дилерлар ҳар ҳафтада ўтказадиган иккиламчи савдо-сотиқда сотиш мумкин.

Келадиган даромад миқдори кўпчиликни ҳаяжонлантирмоқда. У ҚМДО билан операциялар ўтказиш жараёнида 1996 йилда бир қатор муҳим иқтисодий кўрсаткичларнинг ўзгариши ҳисобга олинган ҳолда шаклланади. Бунга инфляция суръатлари, Марказий банкнинг қайта молиялаш ставкаси, банклараро кимошди савдосидаги кредит ресурслари бўйича фоиз ставкалари, муддатли банк депозитлари бўйича фоиз ставкалари киради.

Бир томондан Марказий банк билан, иккинчи томондан корхона ва ташкилотлар билан ҚМДОни жойлаштириш юзасидан шартномалар тузган ва эркин маблағларга эга бўлган 14 та тижорат банки қисқа муддатли давлат облигацияларининг биринчи харидори бўлди. Давлат қимматли қоғозлари улар орқали тизим бўйлаб давом этади.

**В. РУДАКОВА.**

• *Қишлоқда маиший хизмат*

## УЧТЕПАЛИК УСТАЛАР

***Жиззах вилоятининг Учтепа туман марказида «Примқул» кичик корхонаси фаолият кўрсатмоқда. Бу маиший хизмат уйида радио, телевизор ва музлатгичларни тузатиш устахоналари, тикувчилик цехи, пойафзал тикиш ва тузатиш бўлими ишламоқда. Мижознинг уйига хизмат кўрсатиш ҳам ташкил қилинган.***

## КАСАБА УЮШМАЛАРИ БИРЛАШМОҚДА

Наманган вилоятида турли соҳалар касаба уюшмалари кенгашларини бирлаштирадиган мувофиқлаштирувчи кенгаш тузилди.

Янги тузилма меҳнаткашларнинг ҳуқуқий ва ижтимоий муҳофазасини кучайтиришга имкон беради. Бу, айниқса, мулк шаклини ўзгартирган меҳнат жамоаларида долзарб муаммо ҳисобланади.

Вилоятнинг ҳар бир туманида худди шундай мувофиқлаштирувчи кенгашлар фаолият кўрсатади.

(ЎзА).

## ВАЛЮТА БИРЖАСИДА

Ўзбекистон Республикаси Валюта биржасида 1996 йил 2 апрелда бўлиб ўтган савдода Ўзбекистон Республикасининг хорижий валютада операцияларни амалга ошириш ҳуқуқига эга бўлган банклари иштирок этди.

***Сотув ҳажми 21,19 миллион АҚШ долларини ташкил этди. Бир АҚШ долларининг қиймати — 37,00 сўм даражасида қайд этилди.***

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1996 йил 3 апрелдан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:*)

| | |
|---|---|
| 1 Австралия доллари | 29,02 |
| 1 Австрия шиллинги | 3,55 |
| 1 Англия фунт стерлинги | 56,41 |
| 10 Бельгия франки | 12,15 |
| 1 Голландия гульдени | 22,33 |
| 10 Греция драхми | 1,53 |
| 1 Дания кронаси | 6,47 |
| 1 БАА дирхами | 10,07 |
| 1 АҚШ доллари | 37,00 |
| 1 Миср фунти | 10,90 |
| 1 Ирландия фунти | 58,18 |
| 1 Исландия кронаси | 0,56 |
| 10 Испания песети | 2,97 |
| 100 Италия лираси | 2,36 |
| 1 Канада доллари | 27,33 |
| 10 Хитой юани | 0,44 |
| 1 Қувайт динори | 123,66 |
| 100 Ливан фунти | 2,34 |
| 1 Малайзия ринггити | 14,63 |
| 1 Германия маркаси | 24,98 |
| 1 Норвегия кронаси | 5,76 |
| 1 Польша злотийси | 14,30 |
| 10 Португалия эскудоси | 2,42 |
| 1 Сингапур доллари | 26,33 |
| 1000 Туркия лираси | 0,52 |
| 1 Финляндия маркаси | 8,03 |
| 1 Франция франки | 7,33 |
| 1 Швеция кронаси | 5,57 |
| 1 Швейцария франки | 31,04 |
| 1 ЭКЮ | 46,32 |
| 10 Жанубий Корея вони | 0,47 |
| 10 Япония иенаси | 3,45 |
| 1000 Россия рубли | 7,62 |
| 1000 Украина карбованеци | 0,20 |
| 1000 Беларусь рубли | 3,22 |
| 1 Эстония кронаси | 3,12 |
| 1 Латвия лати | 67,52 |
| 1 Литва лити | 9,25 |
| 1 Қозоғистон тенгеси | 0,57 |

****) — Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.***

Ваколатли банклар эркин муомаладаги нақд валютани айирбошлаш шохобчалари орқали сотишда уларнинг сотиш ва харид қилиш қийматини талаб ва таклифдан келиб чиққан ҳолда мустақил равишда белгилайдилар. Валютани аҳолидан харид қилишда воситачилик ҳақи олинмайди.

**УШБУ СОНДА:**

**2** *ИНСОН САЛОМАТЛИГИ УЧУН*

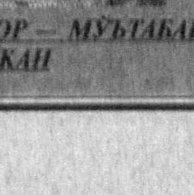

*БОЗОР — МЎЪТАБАР МАСКАН*

**3**

*ҚУВАЛИК МЕБЕЛСОЗ МУЛКДОРЛАР*

**4** • *Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги танловига*

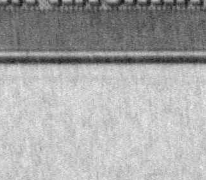

**СОҲИБҚИРОН ВА ХАЗИНА**

• Акс садо

# ЖЎШҚИН ДАРЁ ЎЗ ЙЎЛИДАН ОҚАДИ

***Мустақил Ватанимни тўлқинланиб оқаётган жўшқин дарёга қиёслагим келади. Зеро, манзилга ҳайқириб интилаётган дарёга ҳеч ким тўғон бўла олмайди.***

Кейинги вақтда МДҲга аъзо бўлган айрим мамлакатларнинг раҳбарлари интеграцияни сунъий равишда жадаллаштириб, Россия атрофида бирлашмасак, ҳолимиз хароб, юртимиз барбод бўлади, деб жар солаётгани мени таажжублантирди. Биз мустақиллик йилларида асрларга татигулик ишларни амалга оширдик. Биргина мисол: оддий пахтакорни олайлик. Собиқ Иттифоқ даврида у фақат хомашё етиштириб беришни биларди, холос. Ҳар қанча меҳнат қилмасин, иттифоқ томонидан боқиманда деган номни олди. Хўш, энди-чи? Энди деҳқон етиштирган ўз пахтасининг қарийб ярмига ўзи эгалик қилмоқда. Мен бошчилик қилаётган бригада режага қўшимча сотган пахта ҳисобига 40 тонна тола олди. Бу салкам икки миллион сўм демакдир. Ҳар бир жамоа аъзосига иш ҳақидан ташқари 12 минг сўмдан қўшимча улуш берилади. Жамоа хўжалигимиз марказий Фарғона ерларида ташкил этилганига қарийб 40 йил бўлса-да, истиқлол туфайлигина табиий газ, тоза ичимлик сувдан баҳраманд бўлди. Ёшларга уй-жой, томорқа учун ер берилди.

Юртбошимиз Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги — ЎзА мухбирининг Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги мамлакатларидаги интеграция жараёнлари ривожи билан боғлиқ саволларига жавобларида бизга интеграция кераклигини, бироқ у оқилона бўлмоғи лозимлигини таъкидлади. Дарҳақиқат, биз ҳалол, беғараз ва ўзаро тенг ҳамкорлик тарафдоримиз.

**Комилжон МАМАЖОНОВ,**
**Фарғона вилояти, Тошлоқ тумани Холматжон Марозиқов номидаги жамоа хўжалиги 13-бригадаси сардори, Ўзбекистон Қаҳрамони.**

# ТАЛАБАЛАР ИСТАГИ

***Бухоро давлат университети профессор-ўқитувчилари, талабалари ва жамоатчилик вакиллари иштирокида йиғилиш бўлди.***

Унда сўзга чиққан олим ва талабалар Президент Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги — ЎзА мухбирининг МДҲ мамлакатларидаги интеграция жараёнлари ривожи билан боғлиқ масалалар хусусидаги саволларига жавоблари, юртбошимизнинг мустақиллигимизни мустаҳкамлаш йўлидаги фаолияти қизғин қўллаб-қувватланаётганини таъкидладилар.

Бухоро озиқ-овқат ва енгил саноат технологияси институтида бўлиб ўтган шу ҳақдаги йиғилишда ҳам Россия Федерацияси Давлат Думасининг собиқ Иттифоқни қайта тиклаш тўғрисидаги қарори биз учун ҳеч қандай аҳамиятга эга эмаслиги уқтирилди, Ўзбекистон давлатининг доно ички ва ташқи сиёсати маъқулланди.

# КЕЛАЖАКДАН УМИДВОРМИЗ

***Давлатимиз раҳбари Ислом Каримовнинг МДҲ мамлакатларидаги интеграция жараёнлари ривожи билан боғлиқ масалалар хусусида Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги — ЎзА мухбири билан суҳбати ҳамон кенг жамоатчилик диққат эътиборида турибди.***

— Юртимиз куни кеча энг қадимий байрамларимиздан бири — Наврўзни шод-хуррамлик билан нишонлади. Мана энди мустақиллигимизнинг қутлуғ беш йиллиги ва буюк соҳибқирон бобомиз Амир Темурнинг 660 йиллигига қизғин тайёргарлик кўряпмиз, — деди Тошкент шаҳар маҳаллалари маслаҳат кенгаши раисининг биринчи ўринбосари Ҳамза тумани Нодира номидаги маҳалла оқсоқоли Неъматжон Ҳасанов. — Она диёримизда бунёдкорлик руҳи ҳукм сураётган шундай бир вазиятда Россия Федерацияси Давлат Думасининг собиқ Иттифоқни тиклаш тўғрисидаги қарори, МДҲга аъзо бўлган айрим мамлакатлар раҳбарларининг қандайдир «янги давлат»га бирлашиш тўғрисидаги гап-сўзлари бутун халқимиз каби маҳалламиз аҳлини ҳам анча ранжитди. Наҳотки, улар ўз эл-юрти учун яна қулликни раво кўраётган бўлса!

Тўғри, жаҳон халқлари азал-азалдан бир-бири билан борди-келди қилиб яшайди, бир-бири билан ҳамкорлик қилади. Биз мустақиллигимизнинг бўй-бастини кўриб, қувончдан кўзга ёш олиб, Оллоҳга ҳамду санолар айтиб яшаётган ўрта авлод вакиллари юртбошимиз баён этган ҳамкорлик тарафдоримиз. Бошқача бўлиши ҳам мумкин эмас!

**(ЎзА).**

*Тошкентдаги ЎзЭКСПОмарказда «Соғлиқни сақлаш — 96» деб аталган халқаро кўргазма очилди. Унда жаҳоннинг турли мамлакатларидаги дори-дармон ва тиббий асбоб-ускуналар ишлаб чиқарадиган 130 дан ортиқ фирма маҳсулотлари намойиш қилинмоқда.*

# ИНСОН САЛОМАТЛИГИ УЧУН

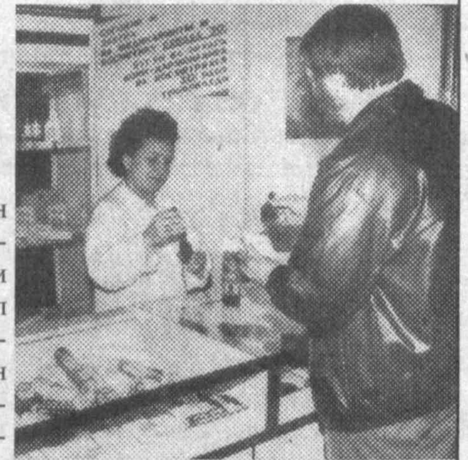

Кўргазмани республика Соғлиқни сақлаш ва Ташқи иқтисодий алоқалар вазирликлари, «Тибмаҳсулот» республика бирлашмаси «Ай-Ти-И» халқаро савдо ва кўргазма компанияси ёрдамида уюштирган.

Кўргазмани Ўзбекистон соғлиқни сақлаш вазири Ш. Каримов очди.

Халқаро кўргазмани очиш маросимида нутқ сўзлаган республика Бош вазирининг ўринбосари С. Саидқосимов кўргазма иштирокчиларини Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов номидан табриклади. Соғлиқни сақлаш соҳасидаги ютуқларга бағишланган бундай кенг кўламли кўргазма Тошкентда иккинчи марта ўтказилаётгани қайд этилди. Мазкур кўргазмада 29 мамлакат фирмалари иштирок этмоқда. Бу — республикамиз билан ҳамкорлик қилишга қизиқиш тобора ортиб бораётганини кўрсатади. Мамлакатда амалга оширилаётган ислоҳотлар натижалари ижтимоий соҳада, шу жумладан, соғлиқни сақлаш соҳасида ҳам яққол кўзга ташланмоқда. Янги тиббий технологиялардан фойдаланиш, хориждаги илғор фармокологлар томонидан ишлаб чиқилган дори-дармон ва замонавий ускуналарни етказиб бериш тўғрисида бевосита келишиб олиш имконияти пайдо бўлди. Турли касалликларнинг олдини олиш, ташхис ва муолажа борасидаги илғор тажрибаларни мунтазам алмашиш йўлга қўйилди.

ЭКСПОмарказнинг икки павильонидаги стенд ва витриналарга замонавий тиббий ускуна ҳамда техник воситалар, дори-дармонлар, шунингдек, уларни ишлаб чиқаришнинг янги технологиялари тавсифи қўйилган. Республика давлат ва жамоат ташкилотлари, хусусий фирмаларнинг вакиллари улар билан танишиш, тиббий техника ва дори-дармонлар ишлаб чиқараётган компаниялар билан ҳамкорлик қилиш тўғрисида аҳдлашиб олиш учун бу ерга келишган. Англиянинг «Смиткляйн вичем» компанияси мутахассислари томонидан тайёрланган сариқ касаллигига қарши ишлатиладиган зардоб катта қизиқиш уйғотди. Соғлиқни сақлаш ташкилотлари ёз бошлангунига қадар бу дориларни олади ҳамда уларни чакана савдо учун дорихоналарга чиқаради.

— Биз Ўзбекистон билан яхши алоқа ўрнатганмиз, — дейди Германиядаги «Арл цейсс йен» фирмаси вакили Р. Лахер. — Ўтган йили биз «Соғлом авлод учун» халқаро хайрия жамғармасининг республикангизга кўчма амбулаториялар етказиб бериш тўғрисидаги махсус буюртмасини бажардик. «Амбуланс» деб номланган бу лабораториялар олис жойлардаги аҳолига хизмат қилади. Ҳозирги пайтда фирмамиз офталмология, отоларингология, радиология, пластик ва қайта тиклаш жарроҳлиги соҳасида ташхис ва даволаш учун янги асбобларни, бошқа тиббий техникани таклиф этмоқда.

Кўргазмада «Бофур ипсен интернасьональ», «Филипс медисал систем» ва бошқа бир қанча жаҳонга машҳур фирмалар намойиш қилаётган маҳсулотлари ҳам диққатга сазовордир.

— Ҳозирги кўргазма турли хорижий фирмаларнинг маҳсулотлари билан танишиш ва ўз ютуқларимизни намойиш қилишгина эмас, айни пайтда таклиф этилаётган маҳсулотлар орасидан республикамиз соғлиқни сақлаш соҳасида эҳтиёж катта бўлган буюм ва дори-дармонларни танлаб олиш учун ноёб имконият яратди, — деди Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлигининг «Тибмаҳсулот» бирлашмаси бош директори Ж. Алимов.

**А. ИВАНОВА,**
**ЎзА мухбири.**

# ТАДБИРКОР АБДУМАННОБ

***ПАХТАОБОД туманидаги Олим Қурбонов номли жамоа хўжалигининг Уйғур қишлоғида қурилган кичик корхонада кунига 1000 литрдан ортиқ сут қайта ишланмоқда.***

Бундан 3 йил муқаддам шу қишлоқлик тадбиркор Абдуманноб Омонбоев жамоа хўжалигининг фойдаланилмай ётган устахонасини сотиб олди. Сутни қўл билан айлантириб қайта ишловчи иккита дастгоҳ ўрнатилди. Бир кеча-кундузда 100 литр сутни қайта ишлаб, иккинчи турдаги маҳсулот тайёрлана бошлади. Орадан кўп ўтмай, корхонанинг фойда келтириши мумкинлиги кўзга ташланиб қолди. Абдуманноб узоқ ўйлаб ўтирмади. Миниб юрган машинасини пуллади-ю, Россия шаҳарларидан бирига бориб, сут заводи сотиб олди. Дадиллик омад келтирди. Қишлоқда янги мулкдор пайдо бўлди. Эндиликда у олинаётган сут маҳсулотлари — сарёғ, қатиқ, сузмани ўзининг ихтисослашган дўконига чиқармоқда. Боғча,мактаб, шифохоналарни ҳам таъминламоқда.

Тадбиркорлар оиласи шу кунларда 10 тонна буғдойни қайта ишлайдиган тегирмон ва яна қандолат цехини ишга тушириш ҳаракатида юрибди.

**Ўз мухбиримиз.**

## ХАБАРЛАР ОҚИМИДАН

### ТЕЖАГАНГА НИМА ЕТСИН

***Самарқанддаги биринчи шаҳар касалхонаси табиий газ ва сувдан фойдалангани учун ҳар ойда 40 минг сўм тўлар эди. Эндиликда эса бор-йўғи 14 минг сўм сарфланмоқда. Бу ерда сув ва газ ўлчагич асбобларини ўрнатилгани ана шундай самара берди. Тежалаётган маблағ шифохона моддий базасини мустаҳкамлаш, қўшимча дори-дармон олиш учун ишлатилмоқда.***

### КУНИГА 7 ТОННА СУТ ҚАЙТА ИШЛАНАДИ

***Қорақалпоғистон Республикаси Элликқалъа туманидаги «Москва» фермер хўжаликлари уюшмасида сут заводи қурила бошлади.***

***Энг янги асбоб-ускуналар билан жиҳозланадиган бу корхонада ҳар куни 7 тонна сут қайта ишланади. Тумандаги «Сарибий» фермер хўжаликлари уюшмасида ҳам шундай завод бунёд этилмоқда.***

### ЎҚИТУВЧИЛАР МУЗЕЙИ

***Қарши шаҳар халқ таълими бўлими қошида Тарих музейи очилди.***

***Музейга халқ таълими фидойилари, илғор ва тажрибали ўқитувчилар фаолиятини акс эттирувчи турли экспонатлар қўйилди. Музейга узоқ йиллар шаҳар халқ таълими соҳасида меҳнат қилган устоз педагог Нусрат Нусуровнинг номи берилди.***

• Далил ва шарҳ

***Республика Олий судининг яқинда бўлиб ўтган пленуми «Савдо соҳасидаги жиноятлар ва бошқа ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишлар бўйича суд амалиёти ҳақида»ги масалани кўриб чиқди ва тегишли қарор қабул қилди. Оммавий ахборот воситаларида тўла эълон қилинган мазкур қарор кўпчиликда катта қизиқиш уйғотди. Шу муносабат билан ЎзА мухбири Ўзбекистон Республикаси Олий суди раиси Убайдулла МИНГБОЕВдан бозорлар фаолиятини такомиллаштиришга қаратилган мазкур ҳужжат тўғрисида батафсил гапириб беришни илтимос қилди.***

# БОЗОР — МЎЪТАБАР МАСКАН

— Аввало, шуни айтиш керакки, мамлакатимизда демократик ҳуқуқий давлатчилик асосларини вужудга келтириш, конституциявий тузумни мустаҳкамлаш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш, иқтисодий ислоҳотларнинг самарали ва равон кетиши учун шарт-шароит — пойдевор яратилди.

Мамлакатимиз мустақилликка эришгандан кейинги давр ичида ҳокимиятнинг демократик институтлари барпо этилди, кўплаб қонунлар қабул қилинди, жамият ривожланиб, маънавий жиҳатдан бойиди. Миллий анъаналаримиз ва урф-одатларимиз қайта тикланди, кишиларнинг онгида сезиларли ўзгаришлар рўй бера бошлади. Бошқариш ишларида эскича фикрлаш, эскича ёндашишга ўрин қолмади.

Бу ижобий силжишлар нималардан иборат эканини Президентимиз Ислом Каримов Вазирлар Маҳкамасида 1995 йил якунлари ҳамда жорий йилдаги вазифаларга бағишланган мажлисдаги нутқида аниқ баён қилиб берди.

Ўтган йиллар давомида салмоқли натижаларга эришилгани давлатимиз бошқариш принциплари аниқлигидан, мамлакатимиз танлаган йўлнинг тўғрилигидан далолат.

Ислоҳотларнинг изчил амалга оширилиши иқтисодиётни шакллантиришга, уни бозор муносабатларига мослаштиришга ва халқаро ҳамжамият учун очиқ бўлишига шароит яратди.

Ислоҳотларнинг бир мақсадга йўналтирилгани ва босқичма-босқич амалга оширилиши кўп тармоқли иқтисодиёт асосларини, бозор инфраструктураси ва валюта бозорини, шунингдек, ижтимоий йўналишга қаратилган бозор иқтисодиётининг муҳим таркибий қисмларини ташкил этиш учун шароит туғдирди.

Бозор иқтисодиётини вужудга келтириш, барча ислоҳотларнинг — иқтисодий, демократик, сиёсий ислоҳотларнинг асл мақсади — инсонга муносиб турмуш кечириш ва фаолият кўрсатиш учун шароит вужудга келтиришдан иборатдир.

Президентимиз Ислом Каримовнинг «Бозорларнинг фаолиятини ташкил этишни ва аҳолига хизмат кўрсатиш сифатини яхшилашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» чиқарган Фармони ҳам ана шу мақсадга хизмат қилади. Ушбу фармоннинг ҳар бир банди тегишли органларнинг оддий ходимидан тортиб, мансабдор шахсигача — ҳар бир киши зиммасига катта масъулият юклатганини яна бир бор чуқур ҳис этишга ва уни бажариш учун астойдил киришишга даъват этади.

Маълумки, Оллоҳнинг муқаддас китоби — Қуръонда бошқаларнинг мулкига кўз олайтирмоқ ва ҳақига хиёнат қилмоқ — гуноҳи азим эканлиги таъкидланган. Афсуски, айрим шахслар бу муқаддас каломни буткул унутиб, фақат нафс кўчасига кириб кетган. Бундай йўл билан яшаш ва оила тебратиш Худога ҳам хуш келмаслигини унутганлар.

Деҳқон бозорлари, Президентимиз таъкидлаб ўтганидек, деҳқонлар ўз маҳсулотларини сотадиган жойгина эмас, балки биз тасаввур этганимиздан ҳам кенгроқ ижобий мазмунга эга бўлган маскан, қадимий анъаналар тикланадиган, кишиларнинг муомала маркази бўлиши лозим.

Бозорларимизда қадимдан фақатгина савдо эмас, балки фуқароларга хизмат кўрсатишнинг барча тизими мужассам бўлган. Бозорга келган одам бир вақтнинг ўзида ҳордиқ чиқариши, янгиликлардан хабардор бўлиши ва яхши маслаҳатлар олиши мумкин бўлган. Қисқа қилиб айтганда, бозор давлат тизимига, жамиятга ва инсонга баҳо берувчи масканга айланган. Отанг бозор, онанг бозор, деб бекорга айтилмаган. Шунинг учун ҳам бозорларимизнинг нуфузини кўтаришимиз, бунинг учун эса уларда қонун устуворлигини таъминлашимиз зарур.

Бироқ ҳозирги пайтда бозорларда саноат моллари, қишлоқ хўжалик ёки чорва маҳсулотлари савдоси билан шуғулланаётган шахсларнинг кўплари амалдаги қонунларни бузишмоқда. Яна товламачилар, сохта тадбиркорлар ва бошқалар бозорда ўзи хон, кўланкаси майдон бўлиб, тер тўкиб ноз-неъмат яратган ҳақиқий деҳқонларни савдодан қисиб чиқармоқда. Хуллас, мамлакатимизда маданиятли бозор муносабатларини ривожлантиришга суиистеъмолликлар, монополияга қарши қонунларни бузиш, ноҳақ йиғимлар олиш ва товламачилик фактлари, савдо соҳасида йўл қўйилаётган бошқа қонунга хилоф ҳаракатлар жиддий тўсиқ бўлмоқда. Бу эса иқтисодиётга, фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатларига катта зарар етказмоқда.

Шундай экан, бозорлар фаолиятини издан чиқараётган шахсларга нисбатан қонунларимиз муросасиз бўлиши шарт.

Кейинги йилларда бизда анча қонунлар қабул қилинди. Лекин қонунлар қабул қилинишининг ўзи қонун устуворлиги таъминланди, дегани эмас. Қонун ижроси билан ўзининг устуворлигини шакллантиради. Бироқ, афсуски, қонунлар тегишли органлар томонидан тўлиқ бажарилмаяпти, бунинг натижасида айрим жиноятчилар ҳақли жазодан қутулиб қолмоқдалар.

Фактларга назар ташлайлик: республика судларига Жиноят кодексининг солиқ тўлашдан бўйин товлаш билан боғлиқ жиноий ҳаракатлари бўйича 112 тагина иш келиб тушган. Савдо ёки воситачилик фаолияти билан қонунга хилоф равишда шуғулланиш юзасидан 32 та, савдо ёки хизмат кўрсатиш қоидаларини бузганлик учун 52 та, рухсатнома (лицензия)сиз якка тартибда фаолият юритиш бўйича 6 кишига нисбатан жиноят иши келиб тушган, холос. Шундай экан, ушбу қонун моддалари ишлаяпти, деб айтиш мумкинми? Йўқ, албатта.

Шу ўринда, мавжуд қонунларни амалда татбиқ этиш учун нима халақит беряпти, деган ҳақли савол туғилиши табиий. Бунга ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари мавжуд қонунларни татбиқ этишда эътиборсизлик қилмоқда ёки қонунлар нотўғри татбиқ этиляпти, деб жавоб бериш мумкин. Қолаверса, ҳуқуқий ташвиқот даражасининг пастлиги, баъзан эса айбдор шахсларни жавобгарликка тортишга ноxолисона муносабатда бўлинаётгани ҳам бундай салбий ҳолатларга сабаб бўлмоқда. Шу билан бирга, тадбиркорлик, фермерлик ва бошқа якка тартибдаги фаолият билан шуғулланаётганлар ҳамда қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштирувчи деҳқонлар ҳам тўлиқ маънода ўз ҳуқуқларини билмайди. Натижада улар айрим фирибгару товламачилар ва зўравонларга алданади. Оқибатда бозорларда нарх-наво кўтарилиб, халқ ўртасида ҳақли эътирозга сабаб бўлади. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон Республикаси Олий суди қонунчиликни мустаҳкамлаш, қонунларни тўғри ва бир хилда татбиқ этиш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимоясини таъминлаш мақсадида Президентимизнинг шу йил 5 мартдаги фармонига биноан савдо соҳасидаги жиноятлар ва бошқа ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги суд амалиётини ўрганиб чиқиб, пленумда муҳокама қилди. Пленум қарорида судлар, тергов ва солиқ идоралари эътибори савдо соҳасидаги ҳуқуқбузарликлар учун жавобгарлик, жазонинг муқаррарлиги принципига қатъий риоя этиш зарурлигига қаратилди.

**— Бозорларни маҳсулотлар билан тўлдиришга тўсқинлик қилувчилар борлиги бугун ҳеч кимга сир эмас. Қонунимизда бундай ҳаракатлар учун қандай жазо чоралари кўзда тутилган?**

— Дарҳақиқат, шундай ҳолатлар тез-тез учраб турибди. Олий суд пленуми бу масалага қатъиятлик билан ёндашди ва қарорнинг иккинчи бандида «Қандай бўлмасин, мулкий манфаатдор бўлиш мақсадида товарларнинг бозорга эркин кириб келишига ҳар қандай йўсинда тўсқинлик қилиш, маҳсулот ишлаб чиқарувчиларни бозордан қисиб чиқариш, ўта юқори нархларни сунъий равишда сақлаб туриш тўғрисида талаб қўйиш ва товар эгасига, бозор маъмурияти ёки ўзга шахсларга нисбатан зўрлик ишлатиш, уларни зўрлик ишлатиш билан қўрқитиш, мулкига шикаст етказиш ёки мулкини нобуд қилиш билан боғлиқ бошқа ҳаракатлар товламачилик (рэкет) тариқасида Жиноят кодексининг 165-моддаси билан квалификация қилинмоғи лозим» деб кўрсатилди. Шуни таъкидлаш жоизки, товламачилик учун жиноий жавобгарликка тортишга айбдорнинг зўрлик ишлатиш тўғрисидаги таҳдидини амалга оширган бўлиши шарт эмас. Шундай ноқонуний талаб қилишнинг ўзи етарлидир.

Эътиборингизни қуйидаги мисолларга қаратмоқчиман: Назаров бошчилигидаги тўрт кишидан иборат жиноий гуруҳ Самарқанд вилоятининг Жомбой туманида яшовчи тадбиркор Тилакбой Шодиевни ўқотар қурол билан ўлдириш, уйига ўт қўйиб юбориш, болаларига шикаст етказиш билан қўрқитиб, ундан эллик минг сўм пул талаб қилган, 9400 сўм пул ва тилла тақинчоқларни олган. Улар Шодиевдан қолган пулни олиш мақсадида келганда тегишли орган ходимлари томонидан ушланган. Назаровнинг ёнидан ўқотар қурол ҳам чиққан. Бундан ташқари, ушбу гуруҳ аъзолари фуқаро Эгамқуловни ҳам ўлдириш билан қўрқитиб, ундан 2000 сўм пул беришни талаб қилган.

Суд ҳукмига кўра, улар узоқ муддатга озодликдан маҳрум этилди.

Муқаддам судланган К. исмли шахс ўзининг шериги билан Қўйлиқ деҳқон бозорида савдо қилаётган Ибрагимов ва Аҳмедовларни «Биз рэкетчилармиз» деб қўрқитиб, 500 сўм пулини товламачилик йўли билан олган. Бу жиноий ҳаракатлари учун у етти йил озодликдан маҳрум қилинган.

Тошкент отчопаридаги бозорга қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сотиш учун келган Муротовга муқаддам бир неча марта судланган Бобобеков: «Сен пиёз сотгансан, ёнингда катта пул бор», — деб пичоқ билан қўрқитиб, пул талаб қилган. Жиноятчи товламачилик ҳаракатини содир этгани учун суд ҳукмига биноан саккиз йилу олти ой муддатга озодликдан маҳрум этилган.

**— Убайдулла Курбонович, Олий суд пленумининг қарорида бозорлар маъмуриятининг мансабдор шахслари жавобгарлиги масаласи ҳам кескин қилиб қўйилган. Шу хусусда ҳам тўхталсангиз...**

— Ҳақиқатан ҳам, пленум қарорида ғайриқонуний ҳаракатлар содир этган бозор маъмуриятининг мансабдор шахслари жавобгарлиги масаласига кескин ёндашилди. Жумладан, «Ҳақ олиш эвазига товарлар ёки маҳсулот ишлаб чиқарувчиларни бозорга эркин кириб келишига тўсқинлик қилувчи, ўта юқори нархларни сунъий равишда сақлаб турувчи бозор маъмуриятининг мансабдор шахслари ҳамда ўз фаолиятини савдо соҳасида амалга оширувчи бошқа мансабдор шахслар Жиноят кодексининг 210-моддаси бўйича порахўрлик учун жавобгарликка тортилиши лозим. Қайд этилган ҳаракатлар ҳақ олиш билан боғлиқ бўлмай, фуқароларнинг ҳуқуқлари ва манфаатларига кўп миқдорда зарар ёхуд жиддий зиён етказган бўлса, уларни иш ҳолатларига қараб Жиноят кодексининг 205-моддаси билан мансаб ваколатини суиистеъмол қилиш тариқасида ёки Жиноят кодексининг 206-моддаси билан ҳокимият ёки мансаб ваколатидан четга чиқиш тариқасида квалификация қилиш лозим», деган талаб қўйилди. Чунки амалиёт мансабдор шахсларнинг ўзи ҳуқуқбузарлик билан шуғулланаётганини кўрсатмоқда. Масалан, Тошкент шаҳар Юнусобод туман давлат солиқ назоратининг назорат-тафтиш бўлими бошлиғи ўринбосари И. Топилдиев доимий равишда порахўрлик билан шуғулланиб келган. У Олой бозорида савдо-сотиқ қилаётган фуқаро Халиловдан 850 сўмлик буюм, «Ором» дўконининг сотувчиси Ваҳобовдан 60 дона «Серино» яхна ичимлиги, бошқа дўкон сотувчиси Исроиловдан колбаса маҳсулотини ҳамда ошпаз Шукуровдан 1000 сўм пулни пора тариқасида олган.

Топилдиев суд ҳукми билан мол-мулки мусодара қилинган ҳолда 11 йилга озодликдан маҳрум этилди. Олий суднинг жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъати ушбу ҳукмни асосли деб топди.

Қонуннинг бу йўсинда бузилишига асло йўл қўйиш мумкин эмас.

**— Савдо ёки воситачилик фаолияти билан шуғулланиш учун қонун билан белгиланган тартибда рўйхатдан ўтиш, уларнинг айрим турлари учун эса бундан ташқари махсус рухсатнома (лицензия) олиш талаб қилинади. Лекин айрим фуқаролар рўйхатдан ўтмасдан, рухсатнома олмасдан савдо ёки воситачилик билан шуғулланмоқдалар, бунинг натижасида давлатга тўланиши зарур бўлган солиқлар, бошқа мажбурий тўловлар амалга оширилмай қолмоқда...**

— Бу — амалдаги қонунларни бузиш ҳисобланиб, маъмурий ва жиноий жавобгарликни юзага келтиради. Чунончи, савдо ёки воситачилик фаолиятини рўйхатдан ўтказишдан бўйин товлаган, назорат қилинмайдиган фойда олиш мақсадида товарларни олган ва қайта сотган шахслар Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекс 176-моддасининг 2-қисми бўйича маъмурий жавобгарликка тортилади. Ўша маъмурий жазо қўлланилганидан кейин бир йил мобайнида шундай ҳаракатни такроран содир этса, Жиноят кодексининг 188-моддаси бўйича жавобгар бўлади.

Юридик шахслар ва фуқароларга товарларни ёки бошқа ашёларни олишда ёки сотишда, томонлар ўртасида битимлар тузишда, шунингдек, бошқа воситачилик ҳаракатларини амалга оширувчи шахсларнинг рўйхатдан бўйин товлаган ҳолда содир этадиган ҳаракатлари ҳам Жиноят кодексининг 188-моддаси билан квалификация қилинади.

Агар бундай ҳаракатлар хавфли рецидивист, бир гуруҳ шахслар, уюшган гуруҳлар томонидан ёки манфаатни кўзлаб кўп миқдорда назорат қилинмайдиган фойда олиш мақсадида содир этилган бўлса, бу ҳаракатлар учун Жиноят кодекси 188-моддасининг 2- ва 3-қисмларида кучайтирилган жиноий жавобгарлик кўзда тутилган.

Маълумки, воситачилик эндигина пайдо бўлгани йўқ, узоқ замонлардан бери бозорларда воситачи-даллоллар фаолият кўрсатиб келган. Улар орқали сотувчи ва харидор бир-бирини топган, икки томонга ҳам маъқул бўлган нархга келишилган, сотилган ва олинган нарсалардан кўнгиллари тўлган ҳолда бозордан қайтишган. Бунда даллол ўз хизмати учун маълум улуш олган ва ундан давлат хазинасига инсоф билан солиқ тўлаб келган.

Бундай воситачиларнинг мавжудлиги бозордаги вазиятни маълум маънода тартибга солиб турган. Замонавий таъбир билан айтганда, бу маркетинг хизматидир. Лекин бугунги кунга келиб хизматнинг бу тури ҳам жиноятчи гуруҳлар қўлига ўтиб қолганини фактлар кўрсатиб турибди.

Бозорларда ҳеч қаерда ва ҳеч ким томонидан рўйхатга олинмаган «воситачилар» пайдо бўлган. Улар келгусида товарларни қайта сотиб фойда орттириш ёки бозорда сунъий йўл билан юқори нархларни сақлаб туриш мақсадида фаолият юритмоқда. Буни бозор маъмурияти ва тегишли ваколатга эга бўлган орган вакиллари билиб-билмасликка олишмоқда.

Бюджетнинг даромад қисмини вужудга келтиришда давлат томонидан белгиланган солиқлар, йиғимлар, бож ҳамда бошқа тўловларнинг ўз вақтида тўланиши муҳим аҳамият касб этади.

Тегишли қонунлар ва норматив ҳужжатларда уларнинг миқдори ва ставка фоизлари ўрнатилган. Аммо савдода ва айниқса, бозорларда фойдани қасддан яшириш, миқдорини кам кўрсатиш, солиқлар, бир марталик ва бошқа тўловларни тўлашдан бўйин товлаш ҳоллари ҳам тез-тез учраб турибди. Ҳолбуки, қонунда бундай жиноят турлари учун жарима, ахлоқ тузатиш ишлари ёки беш йилгача озодликдан маҳрум этиш жазолари назарда тутилган.

Тарозибонлар, назоратчилар ва бошқа хизматчилар бозор директори бошчилигида ўзларига юклатилган хизмат ва фуқаролик бурчларини виждонан бажариши, биринчи навбатда маҳсулотларни сотиш ва сақлаш учун керакли шарт-шароит яратиши, нархларни назорат қилиши ва фуқаролар фойдани яширмасдан тегишли солиқларни тўлашлари юзасидан ўзларига боғлиқ барча чораларни кўриши керак.

Хуллас, бозорлардаги тартибсизлик ва бошқа қонунбузарликлар натижасида юридик ёки жисмоний шахсларга етказилган моддий ва маънавий зарар учун энди бозор маъмурияти ёки тегишли назорат олиб борувчи орган ходимлари жавоб берадилар.

Республика Олий суди бу масалада қуйи судларнинг фаолиятини қаттиқ назорат остига олади.

Савдо соҳасига тегишли ишларни кўришда давлат солиқ идоралари ва судлар томонидан йўл қўйилаётган камчиликларга жамиятимизда бозор муносабатларининг эндигина шаклланаётгани, улар билан боғлиқ қонунларнинг ҳаётга татбиқ этиш механизми етарли тарзда ишламаётгани ҳам сабаб бўлмоқда. Масалан, Чилонзор тумани давлат солиқ назорати томонидан тадбиркорлик фаолиятини бузиб, бир дона гилам сотган Нишоновга ҳам, 20 та гилам сотган Турсуновга ҳам бир хил маъмурий жазо тайинланган.

Қайд этилган хато ва камчиликлар, муаммолардан тегишли хулоса чиқариш, давлат солиқ назорати ва суд амалиётида мавжуд бўлган тушунмовчиликларни бартараф этиш бу соҳадаги қонунларни тўғри татбиқ этишда бир хил ёндашишга эришишни таъминлайди. Савдо ва бозор муносабатлари билан боғлиқ бўлган тартиб ва қоидаларга риоя этишда муҳим аҳамият касб этиб, мамлакатимизда маданиятли бозор муносабатларини ривожлантиришга имконият яратади, деб ишонаман.

• Қимматли қоғозлар бозори

# МЕБЕЛСОЗ МУЛКДОРЛАР

**Улар 715 нафар бўлиб, ҳар бири 12 минг 364 сўмдан дивиденд олди**

***Бундан ўттиз йил илгари бу ерда атиги 30 киши ишларди. Айни «Қувамебель» ҳиссадорлик жамоаси республика саноатида забардаст жамоалардан бири ҳисобланади.***

***Бугунги кунда қувалик мебелсозларнинг довруғи мамлакатимиз сарҳадларидан йироқларда ҳам яхши маълум. Шу боис бўлса керак, Қуванинг қадимий номи билан аталувчи «Қайқубот» кўчасида Тожикистон, Қирғизистон ва ҳатто Қозоғистон Республикасидан келган юк машиналарини бот-бот учратасиз. Уларнинг соҳиблари бу ерга Қува мебелига орзуманд иштиёқманд сифатида ташриф буюрганлар.***

***Гарчи ойнаи жаҳонда кунора Қуванинг кўзни қамаштирувчи ял-ял стол-стуллари, хонтахталари, девор шкафлари, келин-куёвлар учун хобхона анжом-ашёлари намойиш этилаётган бўлса-да, уларни нафақат Фарғона водийсидаги ихтисослаштирилган савдо дўконларидан, балки бутун республикамиздан излаб тополмайсиз. Бунинг сири нимада? Биз мамлакатимиз енгил саноатининг ана шу йирик ва етакчи корхонаси раҳбарлари ва усталари билан суҳбатлашиб, мазкур саволга жавоб топишга ҳаракат қилдик.***

**Мусожон ИСМОИЛОВ, «Қувамебель» ҳиссадорлик жамоаси бошқарувининг раиси, Ўзбекистон Олий Мажлиси депутати:**

— Келгуси йили корхонамиз фаолият кўрсата бошланганига ўттиз йил тўлади. Дастлабки пайтларда бу ерда салкам ўттиз кишилик кичик жамоа кучи билан ёстиқли диванлар, икки табақали шкафлар ва сўрилар ишлаб чиқарилган бўлса, ҳозирги кунда бирлашмамизда 50 турдан зиёд мебель маҳсулотлари, ҳар хил уй анжомлари тайёрланмоқда. Ишчи-хизматчиларимизнинг сони эса 1200 нафардан ортиқдир. Улар маҳсулот миқдорига эмас, биринчи навбатда унинг сифатига эътибор бериб, халқимизнинг дидига мос келадиган, замон талабларига тўла жавоб берадиган мебеллар туркумини ишлаб чиқармоқдалар.

Агар ишлаб чиқариш жараёнлари такомиллашган, тайёрланаётган маҳсулот бозори чаққон бўлса, иш ўз-ўзидан юришиб кетаверар экан. Ўтган йили фабрикамиз вилоятда биринчилардан бўлиб ҳиссадорлик жамиятига айлантирилгач, ҳар бирининг қиймати 200 сўмлик 25 минг 663 дона акция чиқарилганди. Режага кўра, бу акцияларнинг 64 фоизи корхона ишчи-хизматчиларига ва меҳнат фахрийларига тарқатилди. 31 фоизини «Ўзбекмебель» давлат акционерлик бирлашмаси харид қилди. 5 фоизи эса вилоят мулк қўмитаси орқали очиқ сотувга қўйилди.

Ўшанда бу янгиликка кўпчилик ҳадиксираб қараган эди. «Асосий хом ашёни етказиб берувчи Россия билан иқтисодий муносабатлар узилиб ётибди-ю, булар акция чиқариб нимани исботламоқчи?» деганлар ҳам бўлди. Лекин янгича иқтисодий сиёсат ўз самарасини берди. 15 тадан акция сотиб олган 715 нафар ишчи-хизматчининг ҳар бири 6 ойдаёқ 5200 сўмдан дивиденд, яъни улуш пули олди. Бошқача айтганда, шунча акция учун 3000 сўм сарфлаган кишининг ҳамёнига қўшимча 5200 сўм тушди. Ҳаражат эса ярим йилда қопланибгина қолмасдан, яъни 2200 сўм фойда ҳам қўлга киритилди.

Фақат шугина эмас, ўтган йили корхона аҳли жами 58 миллион 153 минг сўм даромад олди. Унинг 19 миллион сўми соф фойдадир. Якунда эса 16 минг 681 дона акция сотиб олган 715 нафар ишчи-хизматчига 8 миллион сўмдан кўпроқ дивиденд тарқатилди. Бу акциядорларимизнинг йиллик улуш пули 12 минг 364 сўмданга тўғри келганини кўрсатади. Улар, шунингдек, йил мобайнида шунча миқдорда маош ҳам олишди.

**Иброҳимжон ИКРОМОВ, мебелсоз уста:**

— Мен ўз касбимдан фахрланаман. Салкам ўттиз йилдирки, шу корхонада меҳнат қилиб келаяпман. Ўғлим Набижон ҳам изимдан бориб, иқтидорли мебелсоз бўлиб етишди. Иккаламиз 30 та акция сотиб олган эдик. Куни кеча ҳисоб-китоб қилиб кўрсак, бу акциялар эвазига 25 минг сўм улуш пули олибмиз. Ҳозир ўғлимни уйлантириш тараддудида юрибман.

**Абдураҳмон ТУРҒУНОВ, курси ва стол-стуллар цехининг силлиқловчиси:**

— Турли маросимлар, тўй-тўйчиқларда бўлганимда, кўпинча корхонамизда тайёрланган стол-стулларга кўзим тушиб қолади. Уларнинг аксарият қисмини ўғлим Бахтиёржон билан силлиқлаб,пардоз берганмиз. Инсон учун ўз меҳнати мевасидан баҳраманд бўлиш, фахрланиш туйғусидан юксакроқ бахт бўлмаса керак. 27 йилдан буён шу корхонада ишлаяпман. Лекин ҳеч қачон ҳозиргидек одам меҳнати қадрланиб, ҳунари эъзозланганини кўрмаганман. Оиламиз хазинасига қўшимча 25 минг сўмга яқин маблағ тушган экан, бу акционерлик жамиятининг шарофати, корхона раҳбарларининг тадбиркорлиги, ишбилармонлиги натижасидир, албатта.

**Абдулбоқи РАҲМОНОВ, деталларга пардоз бериш бригадасининг бошлиғи:**

— Корхонамиз кўз ўнгимда қад ростлаб, ўзбек мебелсозлигининг йирик ўчоғига айланди. Бу ҳақда ҳар гал ўйлаганимда, фахрланиб кетаман. Ўғлим Равшанбойнинг қалби ҳам шундай туйғу билан мунаввар. Негаки, биз ёнма-ён ишлаймиз.

Корхонанинг кекса ишчиси сифатида менга акцияларнинг бир қисмини имтиёзли тарзда беришган. Лекин мени қувонтирган нарса бошқа. Акцияларимга фарзандларим, невара-чевараларим ҳам бемалол эгалик қилишлари мумкин экан. Қолаверса, бундан юз йил кейин ҳам Қува мебели нафақат Марказий Осиёда, балки бутун дунёда довруғ солишига ишончим комил. Ўшанда ўз улушини олган авлодларим менинг ҳақимга дуо қилишлари шак-шубҳасиздир.

Суҳбатдошларимизнинг гапларидан аён бўлдики, корхонада мебелсозларнинг ўзига хос сулоласи камол топаяпти. Масалан, бу ерда Шокировлар насабидан беш киши меҳнат қилади. Уларнинг дивидентлари 60 минг сўмдан ошди. Бош энергетик Ҳошимжон Мадалиев турмуш ўртоғи Юлдузхон, ўғли Ҳурсандбеклар билан 9000 сўмлик акция харид қилган эди. Улар 37 минг сўм фойда олишди. Бу янгича ишлаш, иқтисодий фикрлашнинг самараси эмасми?!

Қисқаси, иқтисодий қийинчиликларга қарамай, мазкур корхона юксалишнинг ойдин йўлига чиқиб олди. Шу йилнинг дастлабки чорагида 50 миллион сўмлик мебель маҳсулотлари ишлаб чиқарилгани, бу кўрсаткич ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 15 миллион сўм кўплиги, яъни ўсиш 45 фоизни ташкил этгани фикримизнинг яққол далилидир. Устига устак, Қува мебелсозлари ҳар бир акциясининг қиймати 200 сўмдан 700 сўмга кўтарилди. Авваллари акция сотиб олишга чўчиб қараган айрим кишилар эса тилларини тишлаб қолдилар.

**Набижон СОБИР,**
**«Халқ сўзи»нинг ўз мухбири.**

## ФОТОНИГОҲ

***Қўзи Тўлаков номли жамоа хўжалиги деҳқонлари Ангор туманида биринчилардан бўлиб чигит қадашга киришдилар.***

***Бу жамоа хўжалигида 340 гектар майдонга чигит экиш кўзда тутилган. Шу мақсадда бугунги кунда далаларда тўртта сеялка унум билан ишлатиляпти. Деҳқонлар 7 апрелга қадар барча майдонларга «Наманган—77» навли пахта чигитини экиш ишларини якунлашни режалаштиряптилар.***

***Суратларда: далаларда иш қизғин.***

**И. Хўжаев (ЎзА) олган сурат.**

• *«Ўзбекистон — Ватаним маним»*

# ҚЎШИҚ — ЮРТГА МУҲАББАТНИНГ СЎЗБОШИСИ

***—Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон — Ватаним маним» мавзуидаги қўшиқлар кўрик-танлови ўтказиш тўғрисида»ги қарорини мен ҳам мамнунлик билан кутиб олдим.***

Бу қарор ватанпарварликка ундовчи янги қўшиқлар яратилишига замин ҳозирламоқда. Бир неча ўн кунлардан бери республикамизнинг ҳамма шаҳар ва қишлоқларида ана шу мавзуида қўшиқлар кўрик-танловлари бўлиб ўтаётганлигини, ўнлаб ғолиблар аниқланаётганлигини матбуот орқали ўқиб, эшитиб турибмиз.

Киши руҳига кўтаринкилик бағишловчи қўшиқларни тинглаганингда юрагингнинг туб-тубида асраб юрган ватанга бўлган меҳр-муҳаббат мавжланади. Шунда мустақиллик қанчалик улуғ неъмат эканлигини англай бошлайсан.

Ҳар бир юртнинг баҳодири, ҳар бир қалъанинг девори бўлади. Аслида маънавияти бой, Ватанга муҳаббати бекиёс бўлган кишиларгина шижоатли шу юрт учун жонини ҳам беришга тайёр турадилар.

Ватан шунчалар муқаддас, шунчалар азизки, у ҳақда битилган қанча-қанча шеърлар севиб куйланиб келинган қўшиқларнинг барчаси ватанимизга мадҳиянинг сўз бошисидир. Уни қанчалик улуғласак ҳам оз.

Мен ўтган йили Сурхондарё вилоятига хизмат бурчини ўтаётган ўғлимни кўриш учун боргандим. Солдат йигитларимиз ўзбекча ҳарбий қўшиқларни куйлайдиган бўлишяпти. Бу ҳар бир кишини фахрлантиради. Собиқ иттифоқ даврида маънавиятимизда кемтиклик пайдо бўлганди. Шу бўшлиқни тўлдириш учун маънавиятимизни бойитишимиз керак. Бу қўшиқлар кўрик-танлови ана шундай улуғ ишга хизмат қилади.

**Аминбой МАТЁҚУБОВ,**
**Хоразм вилояти, Боғот тумани, пенсионер.**

# ҲЕЧ КИМ, ҲЕЧ ҚАЧОН УНУТИЛМАЙДИ

***Бу ҳаёт ҳақиқатини фашизм устидан қозонилган Буюк ғалабанинг 50-йиллигига бағишлаб чоп этилган 33 жилдлик «Хотира» китоблари ҳам тўлиқ тасдиқлайди. Бу китобларда иккинчи жаҳон урушида ҳалок бўлган ёки бедарак йўқолган тўрт юз минг жангчимизнинг ҳар бирининг сўнгги қисмати ҳақида алоҳида-алоҳида маълумот берилган. Шу орқали марду майдонларимизнинг нурли хотиралари, азиз номлари абадийлаштирилган.***

1941—1945 йилларда Ўзбекистондан бир ярим миллион жангчи фронтга юборилди. Улар босқинчиларга қарши мардона жанг қилиб, ўзларининг ватанпарварлик бурчларини шараф билан адо этдилар. Ана шунинг учун ҳам 170 мингдан ортиқ ўзбекистонлик жангчи ва зобит орден ва медаллар билан тақдирланди. 391 баҳодир эса Қаҳрамон унвонини олишга муяссар бўлди.

Буюк ғалабага албатта, осонлик билан эришилган эмас, у мислсиз қийинчиликларни енгиш, беҳисоб қурбонлар бериш эвазига қўлга киритилган. Зеро, шоир Умарий ёзганидек,

***Ғалабанинг ўзи келмайди,***
***дўстим,***
***Жон олиб, жон бериб***
***оласан уни.***
***Тер тўкиб меҳнатда, қон***
***ютиб жангда,***
***Қалбингга ишқ каби***
***соласан уни.***

Ҳақиқатан ҳам, юртбошимиз Ислом Каримов таъкидлаганидек, Ўзбекистонимизда бирон хонадон йўқки, машъум уруш жабрини кўрмаган бўлсин. Шу уруш туфайли қанчадан-қанча норасида гўдаклар етим, муштипар оналар бева, сулув келинчаклар бефарзанд қолишди. Орадан ярим аср вақт ўтган бўлса-да, бу урушнинг асорати жабрдийда кўнгилларда ҳамон сезилиб туради.

Очиғини айтганда, юртдошларимиздан қарийб 500 минг аскар фронтдан қайтмади: жангда ҳалок бўлди, бедарак йўқолди. Ўзларининг ҳаётлари эвазига мамлакат шон-шарафини сақлаб қолган ва жаҳонни фашизм асоратидан қутқарган бу асл инсонлар хотирасини ҳар қанча улуғласак, ҳар қанча ардоқласак, шунчалик камлик қилади. Ўзбекистон Республикаси «Хотира» китоби таҳририят кенгаши томонидан тезкорлик ва ҳозиржавоблик билан тайёрланган мазкур нашр эса ана шу ўта савобли ишга — урушда шаҳид бўлган аскарларимиз номини улуғлашга, абадийлаштиришга бевосита хизмат қилиши билан ғоят аҳамиятлидир.

Жуда катта меҳнат ва машаққатли изланишлар натижасида бунёд этилган бу маънавий обидани Ватан ва халқ учун жон фидо қилган жангчиларнинг хотирасига ўрнатилган ўзига хос муқаддас ҳайкал дейиш мумкин.

Ёдномада жангларда шаҳид бўлган ёки бедарак йўқолган аскарлар тақдири ҳақида берилган маълумотлар қанчалик нохуш ва қайғули бўлмасин, бу маълумотларни урушга кетган жангчиларнинг ота-оналари, оға-инилари, опа-сингиллари, ёру биродарлари, уруғ-аймоқлари, ҳамюртлари ярим асрдан бери билишга муштоқ ва интизор эдилар. Зеро, ёднома маълумотлари уларга таскин ва тасалли беради, дардли юракларга малҳам-даво бўлади. Буни қарнаблик (Самарқанд вилояти) 86 ёшли Бибиражаб момо Махсумованинг қуйидаги дил сўзларидан ҳам сезса бўлади: «Менинг бешта навқирон, паҳлавон укаларим ёвга қарши жангга кетган эди. Онам уларнинг эсон-омон уйга қайтишини кўп йиллар интизорлик билан кутди. Лекин ўғилларининг сўнгги қисматини билолмай зор-зор йиғлаб дунёдан ўтди. Мен эса укаларимнинг дарагини «Хотира» китобларидан билиб олдим. Кўнглим таскин топди. Худога шукурки, укаларим халқимиз, оиламиз шаънига доғ туширмапти. Юрт олдидаги ўз бурчини ҳалол оқлабди. «Хотира» китобларини яратганлар омон бўлсин. Асло уруш бўлмасин, урушнинг оти ўчсин».

Қаранг, қандай даҳшат! Оддий бир ўзбек оиласидан бешта паҳлавон йигит жангга кетган ва бешови ҳам урушда жон фидо қилган. «Хотира» китобларида бундай далиллар кўп

«Хотира» китобларининг 32 та жилдида берилган маълумотлар ёдноманинг сўнгги — 33-жилдида умумлаштирилган, янги-янги материаллар билан бойитилган ҳамда улардан ватанпарвар халқимизнинг жангдаги жасоратига доир, жонажон Ўзбекистонимизнинг Буюк ғалабага қўшган муносиб улушига доир тегишли ва зарур хулосалар чиқарилган. Ана шунинг учун ҳам «Хотира» китобларининг мазкур мажмуа жилди қомус (энциклопедия) характерига эга.

Мажмуа Ўзбекистон Республикаси Президентининг сўзлари билан очилади. И. А. Каримов ота-боболаримизнинг фронт ва фронт орқасидаги жасоратига юксак баҳо бериб, «Осмонимиз мусаффо бўлиши ва шу ёруғ кунларга етиб келишимиз учун кўксини қалқон, азиз жонини фидо қилганлар ёди халқ хотирасида абадийдир», — деб таъкидлаган.

Мажмуада, «кириш сўз» сифатида Ўзбекистон Республикаси Фахрийлар ташкилотлари уюшмаси Кенгашининг раиси Бектош Раҳимовнинг «Жаҳоншумул тарихий ғалаба» номли мазмундор мақоласи берилган. Ўзбекистоннинг уруш давридаги шонли тарихини ёритишда ва унинг Буюк ғалабага қўшган ҳиссасини кўрсатишда асосий эътибор халқ ҳаётини, халқ жасоратини, халқ қаҳрамонлигини намойиш этишга қаратилган. Натижада ёдномада ўзбек халқининг ватанпарварлигини, мардлигини, инсонпарварлигини, дўстга содиқлигини, унинг уруш даврининг барча қийинчиликларини, ҳамма муаммоларини ақл-идрок билан енганлигини аниқ далиллар асосида очиб беришга муваффақ бўлинган.

Худди шунингдек, мажмуада шинель кийган ўзбек қиз-жувонларининг жангдаги ва ҳарбий госпиталлардаги ибратли ишлари самимият билан эслатилган. Снайперчи Зебо Ғаниева, пулемётчи Раҳима, шифокор ҳамшира Мавжуда Самадова, ҳарбий врач Анвара Муҳаррамова, машҳур санъаткорлар Тамарахоним, Гавҳархоним ва бошқа марду майдон аёллар ҳақидаги хотиралар бунинг жонли далилидир.

Шуниси муҳимки, ёдномада Ўзбекистоннинг уруш давридаги ҳаётини баён этишда байналмилалчилик тамойилларига қатъий риоя қилинган. Бинобарин, «Хотира» китоблари халқлар дўстлиги ва биродарлиги руҳи билан суғорилган.

Мажмуанинг яна бир муҳим фазилати шундаки, унда жанггоҳлардаги жанговар ҳаёт билан бир қаторда фронт орқасидаги тинч ҳаёт ҳам ҳаққоний акс этган.

Қисқаси, ҳеч ким, ҳеч ҳачон унутилмайди, ҳамма ўз хизматига яраша баҳоланади, деган тамойил «Хотира» китобларининг мағзига сингиб кетган. Шунинг учун ҳам бу китобларда ўша жанговар давр руҳи уфуриб туради.

Шундай қилиб, «Хотира» китобларда катта тарих, аччиқ ҳаёт ҳақиқати тикланган. Бу тарихни ҳозирги ёшлар ҳам, келажак авлодлар ҳам чуқур билишлари керак. Шундагина улар фашизм устидан қозонилган буюк тарихий ғалаба қанчадан-қанча қурбонлар ҳисобига бунёд этилганига қатъий ишонч ва қаноат ҳосил қилиб, тинч ҳаётнинг қадрига етадиган бўладилар. Демак, «Хотира» китоблари марҳум жангчилар руҳини шод қилиш билан бирга, замондошларимиз, хусусан, ёш авлоди ва келгуси насллари эзгулик руҳида тарбиялашга кўмаклашади. Бу китобларнинг муҳим маърифий-тарбиявий ва сиёсий аҳамияти ҳам аввало ана шунда.

Тўғри, «Хотира» китобларида айрим нуқсонлар, баъзи ноаниқликлар ва таҳрирталаб жумлалар ҳам учрайди. Китобларда айрим жангчиларнинг фронтга жўнатилган вақтини қайд қилиш билангина чекланилган. Ҳолбуки, уларнинг қаерда жанг қилгани, қачон ҳалок бўлган ва қаерда дафн этилгани ҳақида аниқ маълумотлар берилса, «Хотир китобларининг қиммати, аҳамияти янада ортган бўлар эди.

Юртдошларимиздан «Хотира» китобларига номи кирмай қолган шаҳидлар ва бедарак йўқолганлар ҳам бор. Мажмуа сўнггида «Қидирув давом этади» деб бежиз ёзилмаган, албатта.

«Хотира» китобларининг яратилиши мустақил Ўзбекистон Республикаси маданий ҳаётида унутилмас тарихий воқеадир. «Хотира» китобларида шу вақтгача собиқ СССРнинг ҳеч бир республикасида қилинмаган, лекин аллақачонлар қилиниши зарур бўлган ғоят катта, ғоят савобли ишга қўл урилган ва бу қийин, сермашаққат ҳамда шарафли иш муваффақият билан бажарилган. Бу хил ёдномаларни яратиш Ўзбекистонда биринчи тажриба бўлса-да, у ўз олдига қўйилган эзгу мақсадга эришган. Бинобарин, «Хотира» китоблари миллий қадриятларимизни, миллий урф-одатларимизни мустаҳкамлашга, ёш авлодни ота-боболарнинг эзгу анъаналари руҳида тарбиялашга самарали хизмат қилади.

**Сайдулла МИРЗАЕВ,**
**Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби, профессор.**


# ЎЗСАНОАТ-ҚУРИЛИШБАНК ОМОНАТЧИЛАР ДИҚҚАТИГА!

**Ўзсаноатқурилишбанк кредит ресурслари бозорида вужудга келган вазиятдан келиб чиқиб, банк омонатчиларига маълум қиладики, 1996 йил 3 апрелдан эътиборан аҳоли жамғармалари бўйича қуйидаги фоиз ставкалари белгиланади:**

*«Талаб қилиб олинадиган» жамғармалар — 35%*

*Муддатли жамғармалар:*

*1 йилдан 3 йилгача — йилликнинг 50%*

*Болалар учун мақсадли жамғармалар — йилликнинг 100%*

*Қисқа муддатли депозит жамғармалар:*

*3 ойлик муддатга — 25%*

*6 ойлик муддатга — 50%*

*«Афзал» жамғармаси — ойига 7%*

**Илгари қўйилган жамғармалар бўйича (3 ойлик, 6 ойлик, «Афзал» жамғармаси ва 3 йилдан ортиқ муддатли жамғармалар) фоиз ставкалари, жамғарма шартларига мувофиқ унинг амал қилиш муддати тўлгунча сақланади.**


• *Кўргазма*

# МЎЙҚАЛАМ АКС ЭТТИРГАН ҲАЁТ

***Республика халқаро маданий-маърифий алоқалар миллий ассоциациясида истеъдодли ёш рассом Жўра Асроннинг «Ўзбекистон — Ватаним маним» ҳамда «Ўлкамда Наврўз» мавзусидаги шахсий кўргазмаси очилди.***

Кўргазмада намойиш этилаётган тасвирий санъат намуналарида Жўра Асрон ҳаётни ўзига хос нозик дид, ҳис-туйғу билан кузатувчанлиги боис, бизнинг назаримизда оддийдек, бўлиб туюлган ҳаёт ва табиатдаги гўзалликларга гўё жон ато этган. Рассом асарлари билан танишган кишида фақат бизнинг жонажон Ватанимиз табиатига хос бўлган унинг еру-осмони, шарқираб оқувчи сувлари, шовуллаган мевали боғлари гўзаллигини, шу маконда истиқомат қилаётган инсонларга нисбатан меҳр-муҳаббат, ҳис-туйғулари уйғонади.

Кўргазмадан Нарўзи олам мавзуси ҳам кенг ўрин олган. Полотноларда акс эттирилган баҳор даракчиси гуллаган бодомзорлар, куртак ёзган дов-дарахтлар киши димоғига баҳор нафасини уфуриб тургандай гўё.

«Қизилбулоқда баҳор», «Шоҳимардон», «Чакатамор манзараси» каби асарларида Ватанимизнинг бетакрор табиий манзаралари, одамлар яшаб истиқомат қилаётган чекка қишлоқлардаги ҳаёт кўринишлари акс этган бўлса, «Ҳовли», «Ҳовуз бўйидаги уйлар», «Тегирмон» каби оддий мавзудаги суратларда ўзбек миллий турмушининг қирралари санъаткорлик, чуқур кузатувчанлик маҳсули сифатида мухлисларни ўзига ром этади.

Мусаввирнинг ижод намуналарида одамлар руҳиятини тасвирлаш, инсон ички кечинмаларини акс эттириш мавзуси ҳам кенг ўрин олган. Унинг мўйқаламига мансуб бўлган «Она», «Хаёл», «Муножот», «Ч. Аҳмаров» каби портрет жанридаги асарлари томошабинларга маънавий озуқа бахш этмоқда.

Ёш ижодкорнинг асарлари кўргазмасига келган мухлисларидан бири шоира Турсуной Содиқова ўз таассуротларини гапириб берди.

— Жўра Асронни биз оддийгина қилиб Равшан деб атаймиз. Бу исмни унга мухлислари беришган. Чунки у табиатан оққўнгил, ҳамма билан самимий, очиқ-ойдин гаплашадиган кўнгли равшан йигит. Бу, айниқса, мўйқалам соҳиби учун жуда муҳим. Муҳимлиги шундаки, нимани ҳис этса, кўнглида борини полотнога туширишга ҳаракат қилади. Шу орқали мухлислар қалбига йўл топади. Кўргазмага қўйилган «Она» портретини олинг. У менда катта таассурот қолдирди. Унинг юзларидаги ажинлар қатлами, кўзларидаги фақат оналарга хос бўлган меҳр жилоларининг акс эттирилганлигини қаранг. Оналаримизнинг рамзий қиёфасини эслатади.

Ихлосмандлар орасида рассом ижодига муносабат билдирувчилар оз эмас эди. Бу бежиз эмас. Жўра Асрон ёш ижодкор бўлишига қарамай 1987 йилда Тошкент театр-рассомлик олий ўқув юртининг ранг-тасвир бўлимини битиргандан кейинги ўтган қисқа вақт мобайнида жаҳоннинг ўндан ортиқ мамлакатларида асарларининг шахсий кўргазмаларини намойиш этди. Жумладан, Америка, Германия, Италия, Ҳиндистон, Эрон, Туркия, Швейцария, Австралия каби мамлакатларда «Уйғониш»,-«Куз», «Хивада тонг», «Сурхондарёлик кампир», «Нон» каби асарлари чет эллик тасвирий санъат мухлислари томонидан юқори баҳо олди. Кўпгина асарлари харид қилинди.

Жўра Асроннинг ушбу кўргазмасига келганлар тасвирий санъатнинг яна бир истеъдодли ижодкори етишиб чиқаётганлигининг гувоҳи бўлишди. Бундай кўргазмалар кишиларда ҳур Ватанимизга меҳр, инсонларга нисбатан муҳаббат ҳисларини уйғотишига шубҳа йўқ.

**Ю. БЕКМУРОДОВ,**
**«Халқ сўзи» мухбири.**

# СТЕВИА: ҲАМ ШАКАР, ҲАМ ШИФОБАХШ ДОРИ

**Асл ватани Парагвай бўлган стевиа ўсимлигининг Украинадан юртимизга келтирилиб, иқлимлаштиришга киришилганига ўн йил бўлди.**

ШУ ЙИЛЛАР давомида ўтказилган тадқиқотлар стевиани мамлакатимизда етиштириш ҳам озиқ-овқат саноати, ҳам тиббиёт соҳасида жуда фойдали эканлигини исботлади. Унинг қуритилган баргидан кукун, паста ва суюқ ҳолдаги ширин модда — стевиазид олиниб, шакар ўрнида ишлатиш орқали мева шарбатлари, турли ширин ичимликлар тайёрланади, қандолатчилик маҳсулотлари ва ҳар хил зираворлар ишлаб чиқарилади.

Стевиазид моддасини тиббиётда қўллаш яхши самаралар бериши аниқланди. Чунончи, қандли диабет ҳасталигига чалинган беморларни даволашда шу вақтгача қўллаб келинган ксилит ва сорбит дорилари киши аъзоларига салбий таъсир этиши ҳам мумкин бўлса, стевиазид мутлақо беғубордир. Украина, Япония, Америка, шунингдек Ўзбекистонда ўтказилган тадқиқотлар натижаси унинг инсон организмига зарарсиз эканлигини кўрсатди.

Жаҳон тажрибасидан маълумки, бир гектар ерга экилган стевиа ўсимлиги ўн гектар майдондаги лавлагидан олинадиган қанд моддасига тенг миқдорда, стевиазид беради. Бундан ташқари стевиазид қанд лавлаги таркибидаги қанд моддасига нисбатан 300 баробаргача ширинлир. Унинг яна бир афзал хусусияти шундаки, стевиа беш йиллик ўсимлик бўлиб, яхши парвариш қилинса, бир мавсумнинг ўзида 2-3 марта ҳосил олиш мумкин.

«Сигма» журнали эълон қилган маълумотларга қараганда, бир грамм тоза (95 фоиз) стевиазид моддасининг жаҳон бозоридаги нархи 131,9, 100 грамм қуритилган барги эса 22,05 АҚШ долларига тенг экан. Кўриниб турибдики, Ўзбекистонда бу ўсимликни етиштириш яхши йўлга қўйилса, уни экспорт қилиш орқали катта иқтисодий самара кўриш мумкин. Шу боис ҳозир Тошкент, Фарғона, Самарқанд, Сурхондарё ва бошқа вилоятларда стевиа етиштириш тажриба тариқасида йўлга қўйилди. Яқин келажакда пахта, буғдой, шоли каби стевиа ўсимлиги ҳам мамлакатимизда энг кўп етиштириладиган экинлар каторидан жой олса, ажаб эмас.

***Суратларда: Тошкент вилоятида «Уструшона» ўқув-ишлаб чиқариш-тижорат маркази раҳбари Мавлуда Жумаева (ўнгда) марказ ходими Абдували Исамуҳамедов ва Ўғилой Фахриддинова билан стевиа ниҳолларни ҳолатини кўздан кечирмоқда; стевиа кўчатларини ўтказиш.***

**Р. НУРИДДИНОВ (ЎзА)**
**олган суратлар.**


# "АЗИЯ ОИЛ-ЭКОГЕОТ" БИРЛАШМАСИ

**пул ўтказиш йўли билан** ***юқори сифатли ВЕ-95 (Финляндия маҳсулоти) А-76 (Қозоғистон Респ. маҳсулоти) маркали бензинларни чекланмаган миқдорда сотади.***

**Ёқилғи қуйиш ва маҳсулотингизни сақлаб бериш хизмати ҳам кўрсатилади.**

***Шунингдек, юк ва енгил автомобиллар учун баллонлар, аккумуляторлар харид қилишингиз мумкин.***

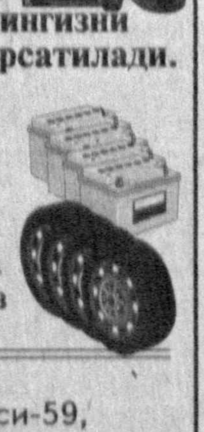

**Ҳурматли тадбиркорлар, хусусий ЁҚШ лари бошлиқлари, фурсат ва омадни қўлдан бой бермай десангиз биз билан ҳамкорлик қилинг!**

Манзил:
Тошкент ш., Пушкин кўчаси-59,
"Средазцветмет" институти биноси, 1 қават.
Тел.: 68-56-41, 68-16-41, 36-00-45.

• *Амир Темур таваллудининг, 660 йиллиги танловига*

# СОҲИБҚИРОН ВА ХАЗИНА

## У борини юрт ободончилигига сарфлаб, ўзига сариқ чақа ҳам олиб қолмади

***«...Давлату салтанат, — деб ёзилади «Темур тузуклари»да — уч нарса: мулк, хазина ва лашкар билан тикдир».***

Салжуқлар сулоласининг машҳур вазири Низомул-мулк ўзининг «Сиёсатнома» асарида қадим замонлардан бери давлат ихтиёридаги хазина икки бўлимдан иборат бўлган, биринчиси — асосий хазина ҳисобланиб, бунда узоқ йиллардан бери тўпланиб ва сақланиб, кўпайиб келаётган маблағлар, қимматли ашё ва дурдоналар сақланган. Иккинчи хазина жорий харажат учун хизмат қилган, деб кўрсатади. Маблағлар тақчиллиги сезилганда асосий хазинадан қарз олинган. Лекин хазинани тўлдириб боришда ҳар бир подшо ўзидан олдинги ҳукмдор билан мусобақалашган: хазинани хазинабон (хазиначи) бошқариб, кирим-чиқимларни муттасил ҳисобга олиб борган.

Хазина ва бюджет тушунчалари бир хил тушунчалар эмас. Бюджет бир йилга олдиндан тузиладиган даромад ва харажатларнинг рўйхати бўлиб, унда бир йилда сарфланиши кўзда тутилган маблағлар ва уларнинг манбалари кўрсатилади. Европада биринчи бюджет XVII асрнинг 70-йилларида Англияда ва XVII асрнинг охирида Францияда тузила бошлади.

Амир Темур замонида — ҳали бюджет жаҳонда шаклланмаган, ҳатто бу ҳақида мулоҳаза юритилмаган асрларда унинг дастлабки куртаклари намоён бўла бошлади. Биринчи қадам сифатида хазинани бошқариш хазинабондан вазирлар зиммасига юкланди. Шу билан бирга фақат марказий хазинага келиб тушадиган ва унинг ҳисобидан қилинадиган харажатларгина эмас, балки маҳаллий аҳамиятдаги даромад ва харажатлар таркибига аниқлик киритилади. Вилоятнинг биринчи вазири тиюл (солиқ ва йиғим тўлаш ҳуқуқи билан инъом этилган мулк) қилиб берилган ҳудуддан келган даромадларни, мол-ашёларини кирим дафтарига, иккинчи вазир эса чиқим дафтарига ёзиб борадиган бўлди.

Шундай қилиб, Амир Темурнинг марказлашган давлатни шакллантириши собиқ 27 давлат хазинасини бирлаштирган ягона хазина вужудга келтиришга ва ҳар бир вилоят хазиналарининг марказий хазина билан ўзаро алоқасини ривожлантиришга ёрдам берди. Шу билан бирга илгари араб ва мўғил босқинчилари ихтиёрига ўтиб, улар томонидан ўзлаштирилган маблағлар Темур давлатининг мустаҳкам таянчига айланди. Хазинани бошқаришда жорий қилинган бундай тартиб Темур давлатининг молиявий аҳволи тобора яхшиланиб боришига ва бу асосда пул муомаласининг мустаҳкамланишига ёрдам берди.

Одатда, хазинага тушадиган даромадлар солиқли ва солиқсиз даромадларга ажратилади. Темур даврида солиқли даромадлар етакчи ўрин эгаллаган. Темур шариат қонунларига асосланган мавжуд солиқ тизимини такомиллаштиришга алоҳида эътибор берган. Унинг йўналишидаги хизматларини қуйидагича умумлаштириш мумкин:

1. Солиқларнинг демократик мазмунини кучайтиришга интилиш. Бунинг учун ўз таркибига қўшиб олинган мамлакат фуқароларига оғир солиқлар жорий қилмасдан, улар қандай солиқ тизимини лозим кўрсалар, шу тартибни сақлаб қолишга, акс ҳолда Мовароуннаҳрда қўлланилаётган солиқ тизимига ўтишга рухсат берди.

2. Марказлашган улкан давлатни бошқаришда солиқлардан бир восита сифатида фойдаланиб, солиқ тўловчиларнинг даромадларини кузатиб боришга аҳамиятни кучайтириш.

3. Солиқларни рағбатлантириш хусусиятларидан кенг фойдаланишга уриниш.

Бундан ташқари, жаҳонга машҳур иқтисодчи Адам Смит (1723-1790) дан 3-4 аср муқаддам бу инглиз олими яратажак тамойилларни башорат қилди. Бу орқали жаҳон иқтисодий фикрлар тарихига муносиб ҳисса қўшди. Бу тамойиллар қуйидагилардан иборат:

1) Солиқ миқдорини белгилашда солиқни ҳосил ва даромадга қараб белгилаш, солиқ тўловчиларнинг иқтисодий имкониятини эътиборга олиш. Бу тамойил Адам Смитда адолатпарварлик принципи (тамойили) деб аталади.

2) Солиқ ҳосил пишиб етилгандан кейин олиниши керак. «Ҳосил пишиб етилмасдан раиятдан мол-жиҳат олинмасин» («Тузуклар», 99-бет).

3) Солиқ тўлаш ва ундиришда аҳолига қулайлик туғдирди. «Солиқни солиқ тўпловчилар яхши сўз билан олсинлар, калтак, арқон ишлатиб ишни уруш ва сўкишгача, ҳатто кишанлашгача олиб бормасинлар. «Тузуклар». 2 ва 3-тамойиллар Адам Смитда қулайлик туғдириш принципи, деб аталади.

4) Қонунда кўзда тутилмаган, шариат тавсия қилмаган солиқ ва йиғимларни ундиришни бекор қилди. Хирождан ортиқча соварий (амалдор учун совға пули), қўналға (чопарлар ва элчилар учун меҳмон пули), шилон (подшоларнинг овқати учун йиғиладиган пул), шунингдек, миршабларнинг харажати учун йиғимларни бекор қилди. Бу Адам Смитда тежаш принципи деб аталади.

Бундан ташқари, солиқларни рағбатлантириш принципини киритиб, бу принцип асосида янги ерларни ўзлаштирувчилар ва ташлаб кетилган ерларни тикловчиларни солиқдан озод қилди.

Темур давлатининг хазинаси ҳақида гап борганда фақат хазина даромади солиқлардангина иборат бўлган, деган тушунча сақланган. Бу тушунча хазина қувватини камситиб кўрсатишга қаратилган. Ҳақиқатда, Амир Темур хазинаси ҳақида гап борганда қуйидаги манбаларни ҳам эътиборга олиш керак:

1) чорвачиликдан келадиган даромадлар, 2) савдо ва ҳунармандчиликдан олинадиган солиқ, 3) қўшиб олинган мамлакатлар хазиналарини мусодара қилишдан, 4) олтин ва кумуш пул зарб қилишдан, 5) нодир металларни қазиб олишдан, 6) дараксиз йўқолган шахслар, вориссиз мол-мулклар, суд ҳукми асосида олинган жарималар, совғалар ва бошқалардан келадиган даромадлар.

Чорва молларини парвариш қилиш сипоҳилар учун муҳим аҳамиятга эга эди. Темургача ташқи савдодан келадиган даромад хазинанинг эмас, балки қароқчиларнинг даромад манбаига айланган эди. Мамлакат хавфсизлигининг кучайтирилиши, божхоналарнинг барпо қилиниши Темур даврида халқаро савдо ривожланишига жиддий таъсир кўрсатади.40 та шаҳардаги пул зарб қилувчи зарбхона ҳам хазинанинг муҳим таянчи бўлиши билан бирга товар-пул муносабатларининг кенгайишига ёрдам берди.

Биз Амир Темурнинг хазинасида тўпланган нодир тарихий атиқалар ҳақида қизиқарли маълумотларга эгамиз, улар фақат хазина мулки бўлмасдан, балки тарихий хотираларнинг гувоҳи ҳам бўлганлар. Лекин барча хазина даромадлари таркибида солиқлар муҳим ўрин эгаллаш билан бирга улар мамлакатнинг бошқарув воситаси сифатида ҳам муҳим аҳамият касб этган. Солиқларнинг бу вазифаси, айниқса, хазина харажатларини таҳлил қилганда кўзга ташланади.

Молия фанининг талаблари асосида Темур давлати харажатларини 5 гуруҳга ажратиш мақсадга мувофиқдир. 1) ҳарбий ва ҳарбий аҳамиятга эга бўлган харажатлар, 2) маъмурий-идора ва салтанат саройи харажатлари, 3) иқтисодий ва ободончилик мақсадларини кўзлаб қилинадиган харажатлар, 4) илмий-маданий ва диний тадбирлар билан боғланган харажатлар, 5) ижтимоий ҳимоя харажатлари.

Бу харажатлар мазмунида озми-кўпми Темур давлатининг шаклланиши ва унинг тарихи ўз ифодасини топган.

Ўзининг тутган ўрни ва доимий такрорланиб туришини эътиборга олганда маъмурий бошқариш ва салтанат саройи харажатлари ҳарбий харажатлардан кейин иккинчи ўринни эгаллаган, чунки бу харажатлар асосида барча вилоятлардаги вазирлар ва уларнинг маҳкамалари, солиқ тўпловчилар, ясовулларга маош тўлаш амалга оширилган.

Ҳарбий ва бошқарув харажатлари ҳақида гап борар экан, Темур томонидан хазинани мустаҳкамлаш, даромад ва харажатларни назорат қилишга қаратилган қатор тадбирлар амалга оширилганини кўрсатиб ўтиш керак. Бу тадбирлар 3 хил йўналишда олиб борилгани, айниқса, диққатга сазовордир:

харажатларни нормаллаштириш;

давлат даромадларининг бюджетга олиниши ва ажратилган маблағларнинг ўз ўрнида сарфланиши устидан назоратни кучайтириш;

давлат хизматчиларини тарбиялашга алоҳида аҳамият бериб, хазина маблағини ноқонуний ўзлаштирувчиларини жазолаш, ишда маҳорат кўрсатганларни рағбатлантириш.

Харажатларни нормаллаштиришда кўпчиликка тушунарли белгилар асос қилиб олинган. Масалан, маош қуйидагича тайинланган: «Оддий сипоҳийга ўз вазифасини ўринлатиб бажариши шарти билан минган отининг баҳоси бўлсин. Баҳодирларнинг маоши икки от баҳосидан тўрт отгача тайин қилинсин. Ўнбошилар маоши қўл остидаги оддий сипоҳилардан ўн баробар ортиқ бўлсин. Юзбошилар маоши ўнбошиларга нисбатан икки баробар, мингбошиларники эса юзбошилардан уч баробар зиёда бўлсин». («Тузуклар», 70-бет). «Яна ҳукм қилдимки, сипоҳилардан қайси бири чолпилчор ишларда хатоликларга йўл қўйса, маошидан ўндан бирини камайтирсинлар» (ўша ерда). Улуфа юқори босқичдаги амалдор тасдиқ қилгандан кейин берилган.

Бундан ташқари, маъмурий хизматчилар учун, ҳатто фаррошларга бериладиган маош ҳам нормалаштирилган.

Бу даврда молиявий назоратга алоҳида аҳамият берилгани, айниқса, диққатга сазовордир. «Тузуклар»да давлат маблағларини қонунсиз ўзлаштирган хизматчиларга нисбатан маъмурий чоралар кўришга қаратилган тавсиялар бор (73-бет).

Тарихшунос олим А. Якубовскийнинг Амир Темурнинг XI асрда ўтган йирик ҳукмдорлардан бири Маҳмуд Ғазнавий билан солиштирма таҳлили, айниқса, қизиқарлидир. Унинг фикрича, иккалалари ҳарбий тадбирларда бир-бирларидан қолишмайдилар. «Аммо султон Маҳмуд бошқа мамлакатлардан йиғиб келган бойликларини Ғазнавийлар давлатининг хўжалик ишларига сарфламади. Темур бошқа гап. У яхши ҳисоб-китобли хўжайин эди».

Ўзбек тарихшунос олими, академик Бўрибой Аҳмедов айтганидек, «Амир Темур борини эл-юрт ободончилиги йўлида сарфлаб, ўзига эса сариқ чақа ҳам олиб қолмади. XV асрда ўтган йирик тазкиранавис олим Давлатшоҳ Самарқандийнинг ёзишича, Шоҳруҳ султон Самарқанд тахтига ўлтиргандан кейин 1409 йил отасининг Кўксаройдаги хазинасига кириб, фақат бир дирҳам топган ва «Биз ушбу дирҳам ҳақи отамиздан қолган хазина ва меросдин баҳраманд бўлдик», деган.

Темур хазина маблағларини сарфлаш усулига қатор янгиликлар киритди. Биз бу йўналишда бунёдкорликка, ободончиликка кўплаб маблағ ажратилганини тилга олдик. Иккинчидан, хазина молининг бешдан бир қисмини фақиру мискинларга, мажруҳларга, шифохоналарга ажратганлигини кўрсатиш керак. Учинчидан, атоқли олим Якубовский таъкидлаганидек, Темур томонидан Мовароуннаҳрга ҳунармандлар, мусаввирлар, меъморлар ва олимларни олиб келишининг ўзига хос сабаблари бор. Унинг фикрича, фан ва маданият арбоблари, ҳунармандлар қанча кўп бўлса, фан ва маданият ҳам шунча тез ривожланади. Бу йўналишга ҳам алоҳида маблағ ажратилган.

Темурнинг улуғ меросида иқтисодий масалалар муҳим ўрин тутади. Соҳибқироннинг иқтисодий қарашлари ва фаолиятини чуқур ўрганиб, ундан илмий изланишларда фойдаланиш иқтисодчиларнинг муҳим вазифаларидан биридир.

**Ҳикмат СОБИРОВ,**
**иқтисод фанлари доктори, профессор.**

Ҳалима ХУДОЙБЕРДИЕВА,
Ўзбекистон халқ шоири

# БИЗ ЖАННАТНИНГ ГУЛИМИЗ МАНГУ

## АРМОН

*Оллоҳ, бизлар карвон-карвон*
*Майли бўз ё кимхоб ёпгин.*
*Бир Навоий топ бизлардан*
*Ёки битта Темур топгин.*
*Оллоҳ, бизлар карвон-карвон*
*Биримиз ўт, биримиз об.*
*Бир Нодира топ бизлардан*
*Ва ё битта Қурбонжон топ.*
*Топгин бўлса «йилт» этган нур*
*Ўтдик, ўтар карвон-карвон.*
*Тополмасанг эсиз умр*
*Сенга армон, бизга армон.*
*Карвонлари изсиз кетган*
*Туркий дала-тузга армон.*

## ТЎРТЛИКЛАР

*Бу дунё шундай бир изга тушгандир*
*Тиздан кетган дармон тизга*
*тушгандир.*
*Бизни асраганлар дунёдан ўтди,*
*Энди асраш иши бизга тушгандир.*

* * *

*Бизлар гулмиз юртнинг қиру-ўрида*
*ўсган*
*Жафокаш халқ манглай тери, шўрида*
*ўсган.*
*Ҳаловтсиз авлодмиз, жабрдийда гул*
*Қодирийлар, Чўлпонларнинг гўрида*
*ўсган.*

* * *

*Бу уруғ шу. Тутамаймиз, ёнамиз*
*Сепли эмас. Эпли туққан онамиз.*
*Чинор бўлиб тўфонларга йўл бермас*
*Қай пучмоқда унса ҳам бир донамиз.*

* * *

*Мен-да туркнинг даштларининг эрк*
*шамолиман*
*Дашт отидай метин туёқ, бўрон*
*ёллиман.*
*Мен-да туркнинг боши, кўкси осмон,*
*оёғи*
*Узангида кетадиган тик аёлиман.*

* * *

*Турк уйи тиклангай, келгай кўрк,*
*шонлар*
*Кўшкин қуббасига тегар осмонлар.*
*Ғиштга айланса ҳам ҳар бири битта*
*Уни кўтаргайдир Туркий забонлар.*

## ЎТМАСДИР

*Ўткинчи дунёсининг сим-сим шамоли*
*Шамолда солланган тераги, толи*
*Қушларнинг сайроғи, гулларнинг боли*
*Ўткинчи, лек менинг дилим ўтмасдир.*
*Тоғлар ўтаверар ёнбошлаб олиб,*
*Тошлар ўтаверар қовоғин солиб,*
*Сенсиз кунларимнинг тутгай уволи,*
*Сенсиз менинг ою-йилим ўтмасдир.*
*Йўл узоқ... Қовжираб, қуриб келдим мен*
*Аждодлар комига кириб келдим мен.*
*Қиличнинг дамида... юриб келдим мен*
*Кўксимдаги тилим-тилим ўтмасдир.*
*Менинг болам ширин, туш боласидай,*
*Манглайлари кенг, олқиш боласидай,*
*Кўпайгай, кўпайгай қуш боласидай*
*Камайиб, дунёдан элим ўтмасдир.*
*Дарёдай тўлиб, гоҳ куйиб кул бўлиб*
*Мен ўтсам-да ўтар бир булбул бўлиб*
*Униб чиқмай қўймас ўт ё гул бўлиб*
*Бу дунёдан ўжар қулим ўтмасдир.*

## ТИРИК...

*Тирик эмас, гарчанд ҳамон тирик, бор*
*Кўкрагида унвонлари шашқатор.*
*Билмай ўтган надир сиртмоқ, надир дор*
*Сибирларда ўлган болалар тирик!*
*Ниҳон, юракларга тишин ботирган*
*Ўзи қолиб, ўзгаларни оттирган*
*Анови унвондор ишин битирган*
*Оёқ ости бўлган болалар тирик.*
*Ўтган ўтдимас. Бу ўтмайдиган дард*
*Ҳеч ким поёнига етмайдиган дард*
*Олиб кетмай ўзи кетмайдиган дард*
*Қонлардаги қасос, лолалар тирик!*
*Авлодларин тик кўзлари нам нега*
*Тик бошлари гоҳ-гоҳ маъюс, хам нега*
*«Биз ёшимиз бекор тўкмаймиз» деган*
*Қарашларда кек, шалолалар тирик!..*

## ЧЎЛ БАҒРИДА ТЕННИС КОРТИ

Қарши чўлидаги навқирон У. Юсупов номли туманда 350 томошабинга мўлжалланган теннис корти фойдаланишга топширилди. Қурилишга Денов пахта тозалаш заводи, туман газ таъминоти идораси, автомобиль йўл қурилиши бошқармаси ва бошқа ташкилотлар ҳомийлик қилди.

Янги кортда дастлабки теннис мусобақалари бўлиб ўтди.

(ЎзА).

## ИШОНЧЛИ ҚИММАТБАҲО ҚОҒОЗ

***Ўзбекистон Республикаси Валюта биржасида 1996 йил 28 март куни мамлакатимиз тарихида биринчи маротаба қисқа муддатли давлат облигацияларининг кимошди савдоси бўлиб ўтди. Кимошди савдосида 14 та тижорат банки — дилерлар қатнашди. Савдони кириш сўзи билан очган Ўзбекистон Республикаси Марказий банки раисининг биринчи ўринбосари Мамаризо Нурмуродов йиғилганларни мазкур тарихий воқеа билан табриклаб, бу қимматбаҳо қоғозларнинг республикамиз иқтисодиёти ривожида муҳим ўрин тутажагини таъкидлади. Молия вазирининг ўринбосари Абдулла Абдуқодиров вазирлик томонидан чиқарилган облигациялар давлат активлари билан қопланишини, бу эса ўз навбатида қимматбаҳо қоғозлар ишончлилигини кафолатлашини қайд этди.***

***Бундан буён ҳар ойда облигацияларнинг кимошди савдолари ўтказиб бориладди, ҳар ҳафтада эса иккиламчи савдолар бўлиб ўтади. Иккиламчи савдоларда корхона ва ташкилотлар қимматбаҳо қоғозларни тижорат банклари — дилерлар орқали харид қилиши ёки сотиши мумкин. Облигацияларнинг қопланиш муддати — уч ой. Облигациялар қоғозсиз шаклда чиқарилади.***

***Қисқа муддатли давлат облигацияларининг дастлабки кимошди савдоси якунлари ҳақидаги расмий эълон қуйида берилмоқда.***

**1996 й. 28.03.да ўтказилган кимошди савдосида**
**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИСҚА МУДДАТЛИ ДАВЛАТ ОБЛИГАЦИЯЛАРИНИНГ**
**21001UMFS сонли чиқарилишини жойлаштириш тўғрисида**
**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИНИНГ РАСМИЙ ЭЪЛОНИ**

Қисқа муддатли купонсиз давлат облигацияларининг **21001UMFS** сонли (**1996 йил 28 мартда** чиқарилган, қоплаш санаси — **1996 йил 26 июнь,** муомалада бўлиш муддати **90 кун**) чиқарилишини жойлаштириш бўйича кимошди савдоси **1996 йил 28 мартда** Ўзбекистон Республикаси Валюта биржасида бўлиб ўтди.

Кимошди савдосида 14 та банклар — дилерлар қатнашди:

***— Акционер биржа «Трансбанк»***
***— Ташқи Иқтисодий Фаолият Миллий банки***
***— Ихтисосолашган акционерлик — тижорат «Алоқабанк»***
***— Халқ банки***
***— Ўзбекистон саноат қурилиш банки***
***— Тошуйжойжамғарма банки***
***— Ихтисослашган акционерлик — тижорат «Пахтабанк»***
***— «Андижонбанк»***
***— Ихтисослашган акционерлик — тижорат «Ғаллабанк»***
***— Тижорат агроқурилиши «Тошкент» банки***
***— Ихтисослашган акционерлик — тижорат «Турон» банки***
***— Ўзбекистон инновация — тижорат «Ипак йўли» банки***
***— «Ўзгеолбанк»***
***— «Ўзприватбанк»***

Облигацияларнинг Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан эълон қилинган ҳажми — **1 млрд. сўмни** ташкил этди. Облигациянинг номинал киймати 1000 сўм.

Облигациялар миқдори — **1 млн. дона.**

Кимошди савдосида облигация номинал қийматининг **75,70%** дан **89,80%** гача доирасидаги буюртмалар берилди. Тушган рақобатдош ва рақобатдош бўлмаган буюртмалар сони **1130837 донани** ташкил этди. Талаб таклифдан **1,13 марта** ошиқ бўлди. Буюртмаларнинг умумий пул ҳажми: **983016505.00 сўм.**

Қондирилган рақобатдош буюртмаларнинг минимал баҳоси Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг қарорига мувофиқ, облигация номинал қийматининг **85.00 фоизини** ташкил этди. Қондирилган буюртмаларнинг умумий ҳажми: **828997000 сўм**. Бу (номинал бўйича) берилган буюртмалар умумий ҳажмининг **73,31 фоизини** ташкил этади.

Кимошди савдосидан тушган тушум: **718310359.00 сўм.**

Кимошди савдосида қондирилган барча буюртмаларнинг ўртача баҳоси: облигация номинал қийматининг **86,65% га** тенг бўлди.

**Кимошди савдоси натижалари бўйича облигациянинг даромадлилиги қуйидагича бўлди.**

| | Минимал баҳо-номиналнинг, **85.00%** бўлганда | Ўртача олинган баҳо-номиналнинг **86.65%** бўлганда |
|---|---|---|
| Даромадлилик (йиллик% ҳисобида) | **70.59** | **81.63** |

# МИРЗО УЛУҒБЕК НОМЛИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ ҚУЙИДАГИ ИХТИСОСЛАР БЎЙИЧА 1996 ЙИЛ УЧУН АСПИРАНТУРАГА ВА ДОКТОРАНТУРАГА ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ.

## АСПИРАНТУРА

### ИШЛАБ ЧИҚАРИШДАН АЖРАЛГАН ҲОЛДА ЎҚИШ УЧУН:

Математик таҳлил; дифференциал тенгламалар; геометрия ва топология; эҳтимоллар назарияси ва математик статистика; математик кибернетика; назарий механика; деформацияланувчи қаттиқ жисм механикаси; астрофизика, радиоастраномия; назарий физика; радиофизика; физик электроника; оптика; қаттиқ жисм физикаси; ярим ўтказгичлар ва диэлектриклар физикаси; магнит ҳодисалари физикаси; ядро ва элементлар зарралар физикаси; ноорганик кимё; полимерлар физикаси; аналитик кимё; органик кимё; физикавий кимё; юқори молекуляр бирикмалар кимёси; табиий ва физиологик фаол моддалар кимёси; биоорганик кимё; коллоид ва мембрана кимёси; биофизика; биокимё; ботаника; зоология; ихтиология; одам ва ҳайвонлар физиологияси; генетика, биотехнология; тупроқшунослик; умумий ва минтақавий геология; литология; мелиорация ва суғорма деҳқончилик; агрокимё; Ватан тарихи; умумий тарих; археология; этнология; иқтисодий назария; диалектика ва билиш назарияси; фалсафа тарихи; эстетика; этика; дин ва ҳурфикрлилик фалсафаси; мантиқ; табиётшунослик ва техниканинг фалсафий масалалари; ижтимоий фалсафа; ҳозирги миллий адабиёт; миллий адабиёт тарихи; Европа, Америка ва Австралия халқлари адабиёти; адабиёт назарияси; фольклоршунослик; журналистика; ўзбек тили; герман тиллари; турк тили; назарий тилшунослик; таржима назарияси; табиий география; ландшафтлар геофизикаси ва геокимёси; иқтисодий ва ижтимоий география; қуруқлик гидрологияси, сув ресурслари ва гидрокимё; матеорология, климатология, агрометеорология; педагогика назарияси ва тарихи; ўқитиш назарияси ва усулияти; ижтимоий психология; педагогик ва ёш психологияси; социология назарияси, методологияси ва тарихи.

### ИШЛАБ ЧИҚАРИШДАН АЖРАЛМАГАН ҲОЛДА ЎҚИШ УЧУН:

Ярим ўтказгичлар ва диэлектриклар физикаси; электрофизика; экология; ўсимликлар физиологияси; полеонтология ва стратиграфия; мелиорация ва суғорма деҳқончилик; полионтология ва стратиграфия; мелиорация ва суғорма деҳқончилик; Ватан тарихи; умумий тарих; этнология; иқтисодий назария; диалектика ва билиш назарияси; фалсафа тарихи; дин ва ҳурфикрлилик фалсафаси; мантиқ; ижтимоий фалсафа; ҳозирги миллий адабиёт; миллий адабиёт тарихи; адабиёт назарияси; журналистика; ўзбек тили; герман тиллари; турк тили; табиий география; ландшафтлар геофизикаси ва геокимёси; педагогика назарияси ва тарихи; умумий психология тарихи; социология назарияси, методологияси ва тарихи.

## ДОКТОРАНТУРА

Математик анализ; дифференциал тенгламалар; математик физика; геометрия ва топология, математик мантиқ, алгебра ва сонлар назарияси; назарий механика; суюқлик газ ва плазма механикаси; ярим ўтказгичлар ва диэлектриклар физикаси; назарий физика; ноорганик кимё; аналитик кимё; биофизика; зоология; биотехнология: Ватан тарихи; иқтисодий назария; диалектика ва билиш назарияси; қиёсий-тарихий, типологик ва чоғиштирма тилшунослик, таржима назарияси; педагогик ва ёш психологияси.

*Ҳужжатлар қабул қилиш муддати шу йил 25 августгача.*
*Маълумот олиш учун университетнинг аспирантура бўлимига:*
*Тошкент шаҳар, олий ўқув юртлари шаҳарчаси, «Д»-корпус, 11-қават, 113 -хонага мурожаат қилинг.*
*ТЕЛЕФОНЛАР: 46-74-35, 46-54-07.*

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Кенгаши ва
Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
Анвар ЖЎРАБОЕВ.

*БЎЛИМЛАР:*
*Парламент 33-57-34;*
*Хатлар 33-07-48;*
*Мерос ва қадриятлар 36-29-89;*
*Қишлоқ хўжалиги 36-07-94;*
*Иқтисодиёт 36-36-65;*
*Маънавият 36-35-60;*
*Тунги муҳарририят 33-10-28.*
*Эълонлар 36-09-25.*

• МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — Э. Болиев.
Навбатчи — Ғ. Шермуҳаммад.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001 Буюртма Г. — 0200 51671 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2 **Босишга топшириш вақти—21.00** **Таҳририятда ҳажми 7 қоғоздан зиёд материаллар қабул қилинмайди.**

**«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.** **Босишга топширилди — 20.30.**

1 2 3 4 5 6